

Kutszegi Csaba

PRUSZKIK, HAZA!

avagy
Gömböc és más (el)beszélések

Színmű hét jelenetben Guy de Maupassant elbeszélése nyomán, Kosztolányi
Dezső fordításának felhasználásával

Szereplők

LOISEAU, bornagykereskedő
LOISEAU-NÉ, a felesége
CARRÉ-LAMADON, gyártulajdonos
CARRÉ-LAMADONNÉ, a felesége
BRÉVILLE gróf
BRÉVILLE GRÓFNÉ, a felesége
CORNUDET, a szoci, SEKRESTYÉS
ÉLISABETH ROUSSET, a Gömböc
FOLLENVIE, a fogadós, LOVÁSZFIÚ
KOC SIS, POROSZ TISZT, FOLLENVIE-NÉ
ÖREG APÁCA
FIATAL APÁCA

1. jelenet

A Normandie-vendégfogadó udvara Rouenban, 1870 decemberében, a francia-porosz háború idején.

LOISEAU Elhoztam a feleségemet.

CARRÉ-LAMADON Magam is.

BRÉVILLE Én is.

LOISEAU A maguké milyen?

BRÉVILLE *(megrökönyödve)* Na de kérem!

LOISEAU *(röhög)* Bocsánat! Ez tényleg félreérthető. Úgy értem, a maguk porosza milyen.

CARRÉ-LAMADON Poroszok.

LOISEAU Köszönöm, monsieur Carré-Lamadon. Messzemenőig kielégítette a kíváncsiságomat.

BRÉVILLE Maga, Loiseau, már biztosan egy kancsóból borozgat a poroszával...

LOISEAU Hogyisne! Kicsiben nem utazom. Bornagykereskedő vagyok.

CARRÉ-LAMADON Nem csodálkoznék, ha már az egész porosz hadseregnek maga szállítana.

LOISEAU Ezt kikérem magamnak! Mit gondol? Csak az lehet rendes hazafi, akinek kék vér csordogál az ereiben? Higgye el, ugyanúgy utálok a németeket, mint maga.

BRÉVILLE Pedig nem is szörnyetegek. A hírük legalábbis rosszabb. Ezt el kell ismernem, még akkor is, ha a családom több évszázados története maga a francia-német ellentét.

CARRÉ-LAMADON A gróf úr csak nem ül egy asztalhoz egy porossal?

BRÉVILLE Mi vendégnek tekintjük a főhadnagy urat. Régi szász nemesi család sarja. És ismeri a francia kultúrát.

LOISEAU Én akkor is azt mondom: nem ülnék asztalhoz egy porossal. És akkor sem kereskednék velük, ha az éhenhalás szélén állnék.

CARRÉ-LAMADON Legfeljebb, ha különlegesen nagy haszonnal járna...

BRÉVILLE De uraim! Hosszú út áll előttünk. Még el sem indultunk, de már egymásnak esnek. A poroszok meg röhögnek a markukba.

CARRÉ-LAMADON Csak indulnánk már.

LOVÁSZFIÚ Miért nem ülnek a kocsiba? Ott legalább védve vannak a hidegtől.

BRÉVILLE Igaz is... *(elrohan, a feleségét betuszkolja a kocsiba)* Szálljon fel, kedvesem, nemsokára indulunk. *(Carré-Lamadon és Loiseau követi a példáját)*

BRÉVILLE GRÓFNÉ Hol élünk már? Mért nincs fűtés ebben a kocsiban?

CARRÉ-LAMADONNÉ Grófné! A nővérek nem valami kályhát cipelnek?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Ó, madame Carré-Lamadon, látja, milyen kegyes a sors. *(az apácához)* Anyám, nővér, ide jöjjenek! Szorítunk maguknak szívesen helyet.

ÖREG APÁCA Isten áldja meg a jóságáért, grófné.

CARRÉ-LAMADON Jobb is, ha összeszorulunk. Tudom, most végveszélyben van a nemzet, de mégiscsak felháborító, milyen alakok kapaszkodnak fel a postakocsira.

KOCSIS Beszállt mindenki?

CORNUDET Be!

KOCSIS *(a Lovászfűhöz)* Nem lesz elég a négy ló, annyian vannak.

LOVÁSZFIÚ Hatot fogtam be.

KOCSIS Akkor, indulás!

LOISEAU-NÉ Tavaly az urammal vasúton utaztunk Szentpétervárra. Nagyon udvarias volt a kalauz, még franciául is tudott néhány szót. Megkérdezte:

kérünk-e szamovárt. A férjem rögtön igent mondott, pedig azt sem tudtuk, mi az. Hát, most jól jönne... Mert faszénnel fűthető teafőző volt. Ugye így volt?

LOISEAU Mi? Igen. Az orosz teafőző... Amikor az asztalon állt, a kezünket melegítettük vele, ha a padlóra tettük, a lábunknak volt kellemetes általa.

BRÉVILLE Maga, Loiseau, szerintem egy kis bort is csempészt a forró teába.

LOISEAU Nem, nem! Tudja, gróf úr, kicsiben nem utazom. Bornagykereskedő vagyok.

CARRÉ-LAMADON Ha nem tévedek, kedves Loiseau, ez azt jelenti, hogy nagyban csempészt bort Oroszországba.

LOISEAU Üzleti úton voltunk, Carré-Lamadon úr...

BRÉVILLE Carré-Lamadon úr éppen arról beszél. Mindenki tudja, hogy az üzleti út abban különbözik a csempésztéstől, hogy a szállítás később zajlik.

LOISEAU-NÉ De gróf úr! Ne üljön fel az ostoba pletykáknak! A férjem tisztességes úton szerezte a vagyonát.

BRÉVILLE Asszonyom, eszemben sincs firtatni a férje vagyonosodási történetét. Ugye elhiszi nekem, hogy unalmas óráimban, amelyek amúgy igen ritkák, igényesebb mesékkal szórakoztatom magamat.

CARRÉ-LAMADON Attól függ, gróf úr, mit ért igényesen. Mert a tisztességesen szerzett vagyon története igen unalmas, nekem elhiheti.

LOISEAU Hát éppen ez az, monsieur Carré-Lamadon: a maga gyárainak történetéből írt színdarab évekig teltházzal menne a világ bármelyik színpadán.

Már a címét is tudom: Carré-Lamadon, a becsületrend tisztje...

CARRÉ-LAMADON *(kacagva)* Igazán? De azt tudja, ugye, hogy Rouenban a gyerekek magáról nevezik el a rablót, ha rabló-pandúrt játszanak?

LOISEAU Mert Bréville grófról nem merik. *(durván röhög)*

BRÉVILLE GRÓFNÉ *(Bréville-nek, suttogva)* Nem tudom, miért áll le tréfálkozni ilyen alakokkal, kedvesem.

BRÉVILLE Ne feledje, kedvesem, hogy háború van. Ebben a helyzetben nemcsak a poroszoknak, hanem a honfitársainknak is ki vagyunk szolgáltatva.

És ezeknek itt, még örülhetünk. Mit szólna ahhoz a párocskához a kocsi végében? *(fejével Cornudet és Élisabeth felé int)*

BRÉVILLE GRÓFNÉ Kérem, ne is hozza szóba őket! Megtiltom!

CARRÉ-LAMADONNÉ (*suttogva*) Grófné, tudja, engem is mélységesen felháborít, hogy egy levegőt kell szívnom azzal a vörös szörnyeteggel, a szegyetelen perszónáról nem is beszélve.

LOISEAU-NÉ Legszívesebben felszólítanám őket, hogy a következő megállónál hagyják el végleg a kocsit.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Ami azt illeti, menet közben is leszállhatnak, olyan lassan vánszorgunk.

CARRÉ-LAMADONNÉ Szavakat sem találok rá, hogy mennyire undorodom az erkölcstelenségtől. Lehet egyáltalán egy ilyen cafkának fogalma arról, hogy a tisztességes családokban hogyan élnek az emberek? Tudja ez vajon, hogy mi a szeretet és a házastársi hűség?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Azt nem tudom, de nap mint nap látom, hogy még a templomba is bepofátlankodik. Áhítatosan összekulcsolja a kezét, még mormol is valamit, mintha imádkozna. Lefogadom: egy imádságot sem tud kívülről.

LOISEAU-NÉ Az aljas! Nekem sem volt könnyű megtanulnom, mégis rávettem magam.

CARRÉ-LAMADONNÉ Az ilyenek meg sem értik, hogy az ember vallás és elvek szerint él. Pedig éppen abban különbözünk az állattól, hogy hiszünk a legfőbb Jóban, és tudjuk, mi a szeretet és a hűség.

LOISEAU-NÉ Na, az ilyen csak a paráználkodáshoz hűséges. Csak tudnám, mit esznek rajta a férfiak. Se dereka, se nyaka, tényleg egy nagy gömböc az egész.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Gondoljon bele: vajon milyen férfiak bomolnak utána? Tessék! Nézzék meg, ki az útítársa: Cornudet, a vörös ördög.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ne kívánják, hogy odanézzek! Én arra képtelen vagyok, hogy ilyen embereket szemügyre vegyek. Önöknek is csak azt ajánlom: még az érintkezés gondolatát is hessegessék el maguktól.

BRÉVILLE Még jó, hogy alig lehet kilátni az ablakon. Mert ahányszor ezt látom, felforr a vérem. Soha nem fogom megbocsátani a poroszoknak, hogy tönkretették az országot.

CARRÉ-LAMADON Elrabolták a barmainkat, betaposták a vetést... Még szerencse, hogy az olyan tízszeres milliomosok, mint maga, gróf úr, meg sem érzik a recessziót.

BRÉVILLE De ugye, monsieur Carré-Lamadon, magának sincs oka megrettenve keseregni: ha nem tévedek, minimum hatszázezer frankot helyezett biztonságba Angliában.

LOISEAU Látják, uraim, az vesse rám az első követ...

CARRÉ-LAMADON ...aki a maga helyében nem sózta volna az összes megmaradt vinkóját a francia hadsereg nyakába.

LOISEAU Ezt meg honnan veszi?

BRÉVILLE Hát, Carré-Lamadon úr nem az ujjából szopja, az biztos. Mint ahogy azt sem, hogy maga most azért igyekszik olyan sürgősen Le Havre-ba, hogy átvegye a lőréeért az állami apanázst.

LOISEAU Nem apanázs az, hanem tisztességesen kialkudott vételár. Csak részletekben fizetik.

CARRÉ-LAMADON Nézzék ezt a kiszipolyozott országot! A poroszok mindent elvittek, ami mozdítható volt. Sehol semmi élet. Csak a nagy fehér reménytelenség.

BRÉVILLE A háború, a rablás, a végeérhetetlen fosztogatás hosszú évekre vissza fog vetni minket. Nem tudom, megéljük-e egyáltalán a kilábalást.

LOISEAU Ha nem szeretném annyira a hazámat, már régen emigráltam volna Angliába.

BRÉVILLE Én sem tudnám itt hagyni a véráztatta francia földet. A népemről nem is beszélve. A sok nélkülözés után megérdemelne már ez az ország egy kis sikert. Az emberek lassan már nem is emlékeznek rá, hogy ez a nemzet hajdanán a dicsőségéről volt híres.

CORNUDET (*Élisabethnek, suttogva*) Élisabeth kisasszony! Hallja, hogy kesereg Bréville gróf? Én csak azt mondom: akár a múlt héten is arathatott volna egy kis dicsőséget, mert minden kézre szükség lett volna, amikor sáncot ástunk Rouen körül a poroszok ellen. De nemcsak gróftot nem láttam ott lapáttal a kezében! Gyárigazgatót, nagykereskedőt is hiába kerestem.

ÉLISABETH Jaj, Cornudet! Tudja, mi maga? Én megmondom: egy nagy demagóg. Maguk, szocialisták nem tudnak egyebet, mint hogy kávéházakban vedelik a sört, és közben arról szónokolnak, mi kell a népnek. Aztán honnan tudják olyan marha jól?

CORNUDET Látja a karom végén ezt a repedezett péklapátot, Gömböc kisasszony? Nem éppen kávéházi kacsó. Kár, hogy nem látogatott meg a Rouen környéki mezőkön. Vermeiket, kelepcéket is ástunk az ellenségnek, még a nagy hőesés előtt. Esténként tüzet gyújtottunk, előkerült egy kis harapnivaló, volt mivel leöblíteni is.

ÉLISABETH Aztán mit adott volna szívesebben az én kezembe? Lapátot délelőtt, vagy valami egészen mást este?

CORNUDET Bármit, amit csak kíván! Elhiheti: mi tudjuk, mi kell a nép egyszerű lányának.

ÉLISABETH Csak ne legyen olyan magabiztos! Lehet, én egészen másmilyen nyélre vágyom, nem olyanra, amelyet maga adna a kezembe.

CORNUDET Pedig higgye el: nemcsak lövészároknak, hanem mindenféle hasadék megmunkálásának nagymestere vagyok. Ha eljön az ideje, be is tudom temetni az árkot, még ugyan passzentosan. Mintha a rés és a belevaló mindig is egymásba illett volna...

ÉLISABETH (*kacag*) Csak nehogy már azzal a dumával kábítson, hogy ami összeillik, össze is nő.

CORNUDET Ilyen mélyre nem süllyedek, kedves Gömböc kisasszony. És téved, ha azt hiszi, hogy mi csak a kocsmafüst homályában politizálunk. Mi valóban kimegyünk a nép közé. Mi merjük, és tesszük.

ÉLISABETH Mit is mernek, és mit is tesznek pontosan?

CORNUDET (*suttogva*) Most is azért utazom Le Havre-ba, hogy megszervezzem a poroszok elleni védekezést.

ÉLISABETH Árkot ásnak megint? Jujujuj, de izgi!

CORNUDET Azt is. Meg vermeket...

CORNUDET, ÉLISABETH (*egyszerre*) ...és kelepcéket az ellenségnek.

ÉLISABETH És mondja, kedves Cornudet, most is olyan hatékony lesz a körkörös védelem, mint Rouen körül volt?

CORNUDET Gúnyolódni könnyű! Inkább tessék megérteni: a poroszok túlerőben vannak, és nekünk előbb gazdaságilag kell talpra állnunk, hogy aztán felvehessük velük a harcot.

CARRÉ-LAMADON Nézzék meg, uraim! Itt termékeny földek ontották a gabonát, a távolban vadban gazdag erdőkben folyt a vadászat és a fakitermelés, a városokat kényelmes utak, postakocsipálya- és vasúthálózat kötötte össze, a kisvárosokba, falvakba szárnyvonalakat építettek ki, a települések a főváros mintájára a kültelkeken létrehozták Párizs nagybani gyomrait, a piacok mellett korszerű logisztikai központok épültek – és mostanra mindent tönkretettek a poroszok.

LOISEAU-NÉ Már elnézést, Carré-Lamadon úr, de nem lehet, hogy mindezek azért nem látszanak, mert belepte őket a hó?

LOISEAU (*nevetését visszatartva*) Ami azt illeti, éppen lehet benne valami.

BRÉVILLE Tény és való: a magot sem látjuk, ha hó alatt szunnyadozik.

CARRÉ-LAMADON A poroszok akkor is tönkretették az országot.

MINDANNYIAN Igen! A poroszok tönkretették az országot.

Hatalmas reccsenés, robaj hallatszik.

CARRÉ-LAMADON Úristen! Mi történt?

BRÉVILLE Itt vannak a poroszok!

CARRÉ-LAMADONNÉ Kegyelem! Kegyelem! Csináljanak velem bármit, csak hagyjanak életben! Mindenemet odaadom...

CORNUDET Kérem, őrizték meg a nyugalmaikat! Nem történt semmi, csak kitört az egyik kerék.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Hála istennek, megmenekültünk.

ÉLISABETH Nem is voltunk veszélyben! Attól még nem dől össze a világ, hogy egy kicsit nagyobb lyukba döccenünk, igaz-e, Cornudet?

CARRÉ-LAMADONNÉ Közönséges!

CORNUDET Már megbocsásson, Madame Carré-Lamadon, de az igazság nem lehet mindig olyan előkelő, hogy magának is megfeleljen.

CARRÉ-LAMADON Hogy merészeli inzultálni a feleségemet, Cornudet?

CORNUDET Dehogyan inzultálok... És ha inzultálnám, akkor mi lenne?

BRÉVILLE (*békítőn*) Akkor én kérném meg önt, Monsieur Cornudet, hogy ne tegye.

LOVÁSZFIÚ Tengelytörést szenvedtünk. Le kell szállniuk, hogy meg tudjuk javítani a kocsit.

LOISEAU Meddig fog tartani a javítás?

LOVÁSZFIÚ Hát, én azt nem tudom...

BRÉVILLE GRÓFNÉ De valaki csak tud mondani valamit... Nem ácsoroghatunk itt napokig a hómező közepén.

KOCSIS Igyekszünk, ahogy csak lehet. Van itt, nem messze egy tanyaépület. Ott megmelegedhetnek. Ha elkészültünk, elszalasztom a fiút a hírrel.

LOISEAU-NÉ Hogy képzeli, hogy odagyalogolunk ebben a magas hóban?

KOCSIS Hát, ha maguknak jobb itt ácsorogni, én nem bánom...

CORNUDET Talán, ha mi, férfiak mennénk elől, kitaposhatnánk a hölgyek előtt az utat.

CARRÉ-LAMADON Én egy kicsit sem vágyom rá, hogy maga mellett legyek hótaposó.

ÉLISABETH Én szívesen elindulok magával, monsieur Cornudet. Ahol én átgázolok, ott olyan sétatér nyílik utánam, hogy az előkelő asszonyságok még fogócskázhatnak is rajta, ha kedvük lelik benne.

BRÉVILLE Jó ötletnek tartom, lányom. Maguk csak menjenek előre, aztán majd nekiindulunk mi is.

ÉLISABETH, CORNUDET Hát akkor, mi indulunk. Aztán, ha úgy gondolják, jöjjenek csak bátran utánunk.

(Élisabeth, Cornudet el)

CARRÉ-LAMADONNÉ Gróf úr, áldom az eszét, hogy ilyen ügyesen eltávolította ezeket az embereket.

LOISEAU-NÉ De ha elképzelem, hogy ezek nemsokára meleg helyiségben fognak ücsörögni, és jószívű emberek fogják étellel-itallal kínálgatni őket...

BRÉVILLE GRÓFNÉ Maga nem akart, kedvesem, hóban gyalogolni. Pedig Oroszországot is megjárta.

LOISEAU-NÉ Hát azt nem is! De most, hogy ezek letaposták?

CARRÉ-LAMADONNÉ Én képtelen vagyok ezeknek az embereknek a nyomába lépni...

CARRÉ-LAMADON Akkor jöjjön, drágám, szorosán mögöttem, és csak az én lábnyomomra koncentráljon.

LOISEAU Ami a harapnivalót illeti, már ott tartok, hogy lassan ezer frankot is megadnék egy sonkacsülökért. Úgyhogy engem nem zavar Gömböc kisasszony lábnyoma. Hölgyeim, uraim, indulok.

(Mindenki el)

2. jelenet

KOCSIS Na, éppen ideje volt már, hogy odébb tegyék a székhelyüket. Élezd fel, fiam, a tüzet, én meg hozom elő gyorsan a lábost. Szerintem már szilánkosra fagyott benne a sült.

LOVÁSZFIÚ Akkor igyekezzék, mert félek, nem bírom ki addig éhen, míg a hús alatt megsercen a zsír.

KOCSIS Nem bánom: végy magadhoz addig néhány korty levest. *(dugóhúzás)*
De nehogy aztán danolni kezdjél mellettem a bakon!

LOVÁSZFIÚ Na, a múltkor sem én estem bele arccal a ló seggibe.

KOCSIS Csak ne szemtelenkedj, mert mindjárt se leves, se hús!

LOVÁSZFIÚ Ó! Szemtelenkedik magával valaki? Mindjárt letöröm a derekát, csak előbb adja ide még egy kicsit a butykost.

KOCSIS Itt van, de módjával. És mire visszajövök, lobogjon a tűz. *(el)*

A Lovászfű – sűrű kortyolgatás közepette – füttyörészik, dúdolgat, miközben a tüzet éleszti.

KOCSIS *(visszatér egy gerendával, szerszámokkal)* Nincs még készen? Már nagyon hallom a szagát.

LOVÁSZFIÚ Egy darab kenyeret már belemárthat a zsírba,

KOCSIS. Hú, fenséges! Aztán majd a kerékcserénél is úgy tüsténkedjél, amilyen gyorsan most jár a kezed.

LOVÁSZFIÚ Meglesz, főnök úr, ne aggódjon. Olyan első osztályú formában vagyok, hogy hét másodpercen belül lecserélek négy kereket.

KOCSIS Dumának nem rossz, csak lehetetlen. Ez az amit soha senki semmilyen kocsival nem fog megcsinálni.

LOVÁSZFIÚ El fog csodálkozni, ha majd meglátja.

KOCSIS El én. De előbb legyünk túl ezen az egyen. Hét másodperc helyett kapsz rá egy fertályórát.

LOVÁSZFIÚ Meg lesz, meg lesz. Csak előbb ejtőzzünk egy kicsit. Teli hassal hajladozni, erőlködni nagyon árt az egészségnek.

KOCSIS Én is tudnék szundikálni egyet, ha tehetném.

LOVÁSZFIÚ *(ásítva)* Semmi baj nem lesz, ha nyújtózunk egy cseppet, csak míg leég az a pár darab fa.

KOCSIS De el ne aludjunk, mert megemlegeted!

LOVÁSZFIÚ Bízsa csak rám magát, és helyezkedjen el kényelmesen.

Elalszanak.

3. jelenet

CARRÉ-LAMADONNÉ (*távolról, kétségbeesetten*) Segítség! Engedjenek be!

CARRÉ-LAMADON (*dörömböl*) Azonnal nyissák ki! Engedjenek be!

BRÉVILLE Van bent valaki? Kérem, nyissák ki! Engem nem vethetnek ki magukból, hisz én vagyok a nemzet maga. A Bréville-ek több évszázada önfeláldozzák magukat a hazáért.

ÖREG APÁCA, FIATAL APÁCA (*együtt*) Fiaim! Ti jók vagytok. Nézzetek magatokba, és meglátjátok: Krisztus urunk bennetek lakozik. Ne legyetek kapzsik, kevélyek, gyámolítsátok a rászorulókat! Az ételt, italt osszátok meg az éhesekkel és szomjasokkal! Nyissatok ajtót a kopogatóknak, engedjétek szívetekhez a közeledőket! A felebaráti szeretet jegyében emeljétek magatokhoz minket, hisz emberek vagyunk mi is, és ami nem mellékes: franciák mindannyian.

KOCSIS Ébredj! Megjöttek az utasok.

LOVÁSZFIÚ Ki nem szarja le?

KOCSIS Hát én! Miből lenne zabálnivalód, ha nem keresnél pénzt, te bugris paraszt? He? Ennyi eszed sincs?

LOVÁSZFIÚ Azzal aztán sokra megyek, amennyit maga lök nekem.

KOCSIS Nem kell nálam elkótyavetyélned a fiatalságodat! Menjél, nyissál saját vállalkozást! Vagy eridj Angliába!

LOVÁSZFIÚ Miből?

KOCSIS Ha meg nincs miből, ne pofázz!

LOVÁSZFIÚ Nem is jött meg senki.

KOCSIS Az előbb pedig dörömböltek.

LOVÁSZFIÚ Megint sokat húzogatta a butykost, és rosszat álmódott.

KOCSIS Meg mernék esküdni rá, hogy dörömböltek az ablakon. De ami azt illeti, tényleg furcsákat mondtak. Az apácák szerint Krisztus urunk bennem lakik...

LOVÁSZFIÚ Maga megint olyan részeg, hogy azt sem tudja, hol lakik a Jézus Krisztus.

KOCSIS Mondom, hogy itt vannak, ott jönnek, ni!

LOVÁSZFIÚ Ha most jönnek ott, hogy tudtak az előbb dörömbölni?

KOCSIS Azt nem tudom, de dörömböltek. Inkább hozd gyorsan a szerszámokat, és tengelynek a nagy fát.

LOVÁSZFIÚ De sürgős lett!

KOCSIS Most nem lehet tétlenkedni! Szarban a haza!

LOVÁSZFIÚ De nagy hazafi lett hirtelen!

KOCSIS Engem ne ugasson le senki! Még rám fognák: miattam nem érik el a csatlakozást Le Havre-ban.

LOVÁSZFIÚ Pedig maga mindent megtett...

KOCSIS Nem én robbantottam ki a háborút.

A többiek megérkeznek.

CARRÉ-LAMADON *(a Kocsisnak)* Maga aztán jól elküldött minket.

KOCSIS Mért? Nem örültek a tanyasiak az uraságoknak?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Ha nem működik a férjem híres lélekjelenléte, még kárt is tesznek bennünk.

CORNUDET Kedves grófné, lehet, hogy a férje lélekben jól működik, de ha nem tévedek, testileg én csavartam ki a vasvillát a dühöngő paraszt kezéből.

BRÉVILLE Kétségtelen, Cornudet, hogy maga az ilyesmihez jobban ért. De megértheti: én nem mocskolhatom be a kezemet.

CARRÉ-LAMADON A gyáriparosok nevében csatlakozom az előttem szólóhoz: mi is ősidők óta hirdetjük a tiszta kéz politikáját.

CORNUDET És legalább olyan régóta valósítják meg a mocskos korrupció gyakorlatát. Mi a kiáltványunkban felvetettük: legyen mindenkinek átlátható a zsebe!

BRÉVILLE És a fél országé üres lett.

CORNUDET A gróf úr helyében ezt nem hajtogatnám. Nézzük már meg, kik állnak az első helyeken a más zsebében kotorászók listáján!

LOISEAU Uraim, hagyják már ezt a dögunalmas politikát! Inkább figyeljenek rám: maguk nem éreznek pecsenyeillatot?

CARRÉ-LAMADONNÉ Dehogynem érzünk, még a mezőn toporogtunk, amikor nekem már birizgálta az orromat, tudják, kislány korom óta különösen érzékeny vagyok a szagokra...

LOISEAU De honnan jön?

LOISEAU-NÉ *(megtalálja a tűzhelyt és a lábast)* Hát innen! Itt alighanem húst sütöttek.

LOISEAU Hé, kocsis!

KOCSIS Parancsol, Loiseau úr?

LOISEAU Mikor indulunk már?

KOCSIS Csak néhány perc, Loiseau úr...

LOISEAU Mondja csak, maguk sütöttek abban a lábasban?

KOCSIS Ezer bocsánat, Loiseau úr, de hát a szervezetnek meg kell adni, amit kíván, ahhoz, ugye, hogy dolgozni tudjunk, ennünk is kell, hát haraptunk egy kicsit, máris szólok a fiúnak, hogy takarítson ki, csináljon rendet, még egyszer bocsá...

LOISEAU Idefigyeljen, jó ember, van még abból a sültből?

KOCSIS Hogy mi?

LOISEAU A sült húsból, amit a jó meleg kupében zabáltak, amíg minket majdnem agyonütöttek a parasztok, van még? Érti? Azt kérdezem, befaltak-e mindent, vagy esetleg volt magukban annyi jóérzés, hogy félretettek valamennyit az éhezõ honfitársaiknak?

KOCSIS Jaj, dehogymaradt, Loiseau úr. Hisz olyan kevéske volt, hogy kettõnknek is alig jutott.

CARRÉ-LAMADON Az eredeti tervek szerint dél körül Totes-ban kellett volna ebédelnünk. Most jó, ha napszállat előtt odaérünk.

BRÉVILLE Annyi bizonyos, nem jól érzem magam. Hogy is nem hoztunk magunkkal egy kis harapnivalót?

CORNUDET Gróf úr, kedves mindnyájan, remélem, nem sértek meg senkit, de nálam van egy tele rumos kulacs. Szívesen megkínálom magukat.

BRÉVILLE Köszönjük, Cornudet, értékeljük a jó szándékát.

LOISEAU Én azért megnézném közelebbrõl azt a kulacsot. *(meghúzza)* Nem rossz, felmelegíti gyomrot, és megcsalja az étvágyat.

CORNUDET Arról nem is beszélve, hogy jó kedvben gyorsabban múlik az idõ.

LOISEAU Álmomban sem gondoltam volna, hogy valaha ide jutunk: a paraszt rejtegeti az élelmet, ötszörös áron sem adna egy falás kenyeret egy darab sajttal, sõt, képes vasvillával kikergetni a betévedt éhezõ, szomjazó vendéget.

CORNUDET Nem csodálom. A gyerekekkel õ sem etethet papírpénzt, de még Lajos-aranyat sem.

LOISEAU Azt kéne csinálnunk, amit a hajó utasai a népdalban: együk meg a legkövérebb társunkat!

LOISEAU-NÉ Most már jó lesz, ha nem kóstolgotod tovább azt a fertelmes italt.

CARRÉ-LAMADONNÉ Felháborító! Hogyan jut eszébe ilyen ízléstelenség, Loiseau úr?

CORNUDET De asszonyom! Hiszen ez csak egy tréfa...

CARRÉ-LAMADONNÉ Kíméljenek meg az ilyen tréfáktól!

CORNUDET Maga rejteget valamit, Gömböc kisanagyság!

ÉLISABETH *(zavarban)* Dehogymaradtem, csak hát büszkélgetni sem akarok vele. Nem szeretem, ha kocsmák fõztjére vagyok utalva, meg hát nem is jut nekem annyi menázsira. Így hát készültem az útra egy kis provianttal.

CORNUDET A világért sem akarok toladodni, de megtudhatnám, hogy mibõl áll a kisasszony háromnapis proviantja?

ÉLISABETH A tálban két egész, fõlszeletelt sült csirke úszik finom, kocsonyás lében, a kosárban pedig van fehér kenyér, sütemény, gyümölcs meg egy kis jófajta itóka.

Mindenki tátott szájjal, nyálát csurgatva hallgatja.

LOISEAU-NÉ *(suttogva)* Megvetem a kisszerű aljasságot.

CARRÉ-LAMADONNÉ Meg tudnám õlni, ha nem undorodnék megérinteni.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Legszívesebben kidobatom a tányérkáival együtt.

LOISEAU (*Élisabeth-nek*) Szerencsére ön előrelátóbb volt, mint mi. Vannak, akik mindig mindenre gondolnak.

ÉLISABETH Parancsol? Kellemetlen reggel óta éhezni.

LOISEAU Őszintén szólva, elfogadom, mert már nem bírom tovább. Végre is, ugyebár, szükség törvényt bont.

ÉLISABETH Vegyenek maguk is, nővérek! Mindenki bátran használja!

Loiseau, Cornudet és az apácát enni kezdenek.

CORNUDET Nem is tudom, mikor ettem utoljára ilyen finomat. Nahát! Még uborkát és ecetes hagymát is csomagolt...

ÉLISABETH Használják csak! Van még egy kis libamáj, pacsirtapástétom, füstölt nyelv, bretagne-i sajt, crassani körte.

LOISEAU (*a feleségének sűgja*) Mire vagy olyan rátarti? Fogadd el nyugodtan! (*Élisabeth-nek*) Kisasszony, megkínálhatom a feleségemet is?

ÉLISABETH Már hogyné, kérem, Loiseau úr. Kínálgatnám én a bordeaux-it is, de csak egy poharat hoztam.

LOISEAU Nekem tökéletesen megfelel a közös pohár. Ha nem sértem meg, kisasszony, a zsebkendőmmel megtörölöm a szélét, és már töltheti is bele a finom nedűt.

ÉLISABETH Dehogyan sért meg vele, Loiseau úr, nagyon helyesen teszi. Én szeretek jóízűen enni, és akkor bizony előfordul, hogy zsíros lesz a számtól a pohár. Az ember, ugye, vagy eszik, vagy állandóan törölközik.

LOISEAU Hát akkor, egészségünkre!

ÉLISABETH Mindnyájunk egészségére!

CORNUDET Nekem ugyan nincs zsebkendőm, de csatlakoznék én is, ha megengedik.

ÉLISABETH Parancsoljon, Cornudet úr!

CORNUDET De ragaszkodom hozzá, kisasszony, hogy az én egészségemre még egyszer, külön is igyon.

ÉLISABETH Azon ne múljon, kedves úr!

CARRÉ-LAMADONNÉ Jaj, istenem! (*elájul*)

CARRÉ-LAMADONNÉ Könyörgök, segítsen valaki! Elájult a feleségem.

ÖREG APÁCA Adják ide azt a poharat! És töltsenek bele bort! (*megitatja Carré-Lamadonnét*)

CARRÉ-LAMADONNÉ Köszönöm, nővér, köszönöm, már sokkal jobban vagyok.

ÖREG APÁCA Jól van, nincsen semmi baj. Csak az éhség az oka, semmi más.

ÉLISABETH Istenem, ha merném megkínálni kegyeteket is...

LOISEAU Ugyan kérem, ilyen esetben minden ember testvére a másiknak, és segíteni tartozik rajta... Hát, hölgyeim, csak semmi ceremónia, az áldóját, fogadják el. Még azt se tudjuk, találunk-e éjjeli szállást. Még holnap délre sem érünk el Totes-ba, ha így haladunk.

BRÉVILLE Hát, jó. Köszönettel elfogadjuk, nagysád.

Mindannyian esznek.

CARRÉ-LAMADON (*suttogva, a feleségének*) Kérem, szedje össze magát, testileg és lelkileg is. Mégsem ehetjük meg ennek a lánynak az ennivalóját anélkül, hogy szóba állnánk vele.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Élisabeth! Jöjjön ide, közénk, kedvesem. Melegítse meg a lábát a kályhánál.

ÉLISABETH Micsoda tisztesség! Elfogadom, mert majd' lefagy. A talpamon ugyanis semmi sincs, ami melegítse. Ne féljenek, a hasam, meg amin ülök, még sohasem fázott. (*kacag*)

BRÉVILLE Leleményes a francia nép! Nem pusztulhat el a nemzet, amíg ilyen derék lányai vannak.

CARRÉ-LAMADONNÉ Nagyszerű szakácsnője lehet...

ÉLISABETH Az bizony sosem volt. Van egy szobalányom ugyan, mert azért az mégsem járja, hogy a vendégeimet magam engedjem be, arról nem is beszélve, hogy valakinek közölnie kell, ha nem fogadok többet, mert – tudj' isten, például – megfájdult a fejem.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ó, magának is szokott fájni a feje?

CARRÉ-LAMADON Mindönknek van miért fájlalnunk a fejünket mostanság.

ÉLISABETH Úgy is van! Mindig van elég baja a szegény embernek, aztán most itt van ez a háború... Nem jó ez sem az uraknak, sem a szegényeknek.

BRÉVILLE Az biztos. Mi sem jókedvünkől zötykölődünk itt hajnal óta.

LOISEAU Mindenről az átkozott poroszok tehetnek. Nem állnék jót magamért, ha egy a kezem közé kerülne.

CORNUDET Attól tartok, lesz még alkalma bizonyítani a vitézségét.

LOISEAU Jó, jó, egy csapat fegyverrel mégsem szállhatok szembe. Átkozott túlerő!

LOISEAU-NÉ Jobb is, ha nyugton ülsz a fenekeden. A te hősködésedből még semmi jó nem származott.

LOISEAU Na tessék!

BRÉVILLE Ha nem lenne túlerő, gyorsan fordulna a helyzet. Vitézkedésben a franciák felülmúlnak mindenkit. Szerintem egy francia katona felér három némettel, de most legalább hat jut egyre.

CARRÉ-LAMADON (*ásítva*) Azért az sem mindegy, milyen a felszerelés.

CORNUDET Nem a felszerelés számít, hanem az elszántság. Én most is azért utazom Le Havre-ba, hogy megszervezzem a poroszok elleni védelmet.

ÉLISABETH (*fejébe szállt a bor*) Nekem elhihetik: fontos az elszántság, de az sem mindegy, milyen a szerszám.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Köszönjük magának ezt a nagyszerű lakomát. Alighanem az éhhaláltól mentett meg minket.

ÉLISABETH Egészségükre, grófné. Igazán megtiszteltetés, hogy megoszthattam magukkal a szerény elemózsiámat.

BRÉVILLE GRÓFNÉ És – ha meg szabad kérdeznem – a kisasszonynak miért olyan sürgős az utazás?

ÉLISABETH Persze, hogy meg szabad kérdezni, de hogy jövök én ahhoz, hogy untassam magukat a történetemmel.

MINDANNYIAN De, de, meséljen csak! Dehogy untat! Kíváncsian várjuk a történetét.

ÉLISABETH Hát jó! Az úgy volt, hogy eleinte azt hittem, ott maradhatok, Rouenban. Lakásom tömve volt élelmiszerral, és szívesebben etettem volna néhány katonát, mintsem hogy isten tudja, hova vándoroljak. De amikor megláttam ezeket a poroszokat, nem bírtam magammal! Dühögtem, és egész nap sírtam szégyenemben. Jaj, ha férfi lettem volna! Az ablakomból nézegettem ezeket a hegyes sisakú, vastag disznókat, és ha a szobalányom el nem kapja a kezem, bútoromat a fejükhöz vagdosom.

A társaság valamennyi tagja szuszog, ásít, elbóbiskol.

ÉLISABETH Aztán be is szállásoltak hozzám néhányat: mindjárt az elsőt torkon ragadtam. Őket sem nehezebb megfojtani, mint más embert! És meg is teszem, ha el nem ráncigálnak a hajamnál fogva. Persze ezek után el kellett bújniom. Aztán, mihelyt tehettem, kereket oldottam, és most itt vagyok... Itt vagyok végre, ahol vagyok... Hol is vagyok? Nahát, te gömböc, nem szégyelled magad? Ilyen fecsegéssel untatod a gróf urat és grófnét? Milyen kedves emberek? Szóba állnak az ilyen egyszerű, buta teremtéssel... Hol vagyunk? Hát, ha senkit nem érdekel, én se törődök vele. Az én szemem is leragad már... Hű, de furcsa házak! Hé, kocsis! Merre járunk. Mért nem felel? Elaludt az is? Hova jutunk így? Nem az én dolgom! (*ásít*) Majd lesz valahogy... Hát akkor, jó éjszakát...

4. jelenet

Totes városában, a Commerce-vendégfogadó szalonja. Az utasok egy sorban állnak a falnál.

BRÉVILLE GRÓFNÉ (*suttogva, Bréville-nek*) Mért nem tud maga nyugodtam megmaradni a fenekén? Mi kell magának? Dicsőség? Vagy még több pénz?

BRÉVILLE Nyugodjon meg, kedvesem! Nem eshet bajunk. Nem képzeli tán, hogy egyik napról a másikra csak úgy elpusztítsanak minket.

CARRÉ-LAMADONNÉ Nem vagyok hajlandó meztelenre vetkőzni! Kikérem magamnak! És trükkökkel se próbálkozzanak: nem fogok vacsora előtt zuhanyozni! Az út porát sem akarom lemosni...

CARRÉ-LAMADON Nyugodjon meg, drágám! Senki sem akarja levetkőztetni.

LOISEAU Ezekről minden kitelik. Foglyaikat élve ássák el, bevetik a harci gázt... Suttogják mindenfelé: egy sötét erdőben több ezer tisztet lőttek sírba.

LOISEAU-NÉ Jaj, ne! Mi lesz velünk?

CORNUDET Maga katonatiszt?

LOISEAU-NÉ Én? Dehogy!

CORNUDET Hát akkor?

LOISEAU Mi hát akkor?

CORNUDET Mitől retteg, ha nem katonatiszt?

LOISEAU Ne tudja meg, min mentünk keresztül az oroszországi utunkon.

LOISEAU-NÉ Ami végül háromévesre sikeredett.

CARRÉ-LAMADON De ott oroszok voltak! Ezek meg itt németek?

MINDANNYIAN Na és?

ÖREG APÁCA A németek keresztények.

MINDANNYIAN Na és?

CORNUDET Az oroszok is keresztények.

ÖREG APÁCA Ők másmilyen keresztények. Ők keleti keresztények.

CARRÉ-LAMADONNÉ Utálom a keleti és a nyugati keresztényeket. Tudom: le akarnak vetkőztetni, és meg akarnak fojtani...

ÉLISABETH Ami azt illeti, engem csak az vetkőztet le, akinek én hagyom.

FIATAL APÁCA Gondolja, kedvesem, hogy megúszhatjuk a vetkőztetést?

ÉLISABETH Ó, erre a maga hangja is megjött, novícia? Én csak egyet tudok: ezeknek nem vetkőzöm.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Istenem, mi lesz velünk?

BRÉVILLE Higgye el, semmi. Nekünk kötelességünk mindent túlélni. Csak bízsa rám magát, és meglátja: túl fogjuk élni. Mindegy, hogy hogyan, de valahogy túléljük.

CARRÉ-LAMADON *(a feleségének, aggódva)* Most már elárulhatná, kedvesem: maga nem zsidó véletlenül?

CARRÉ-LAMADONNÉ Mért volnék az? Mert rettegek?

CARRÉ-LAMADON Hát... Nem csak azért. Hanem...

CARRÉ-LAMADONNÉ ...mert utálom a keresztényeket? Nyugodjon meg, drágám, nem vagyok zsidó. Közölheti a német tiszttel: a családjában le, fel, oldalt is csak tiszta árják vannak.

ÖREG APÁCA Mért gondolja, hogy ez érdekli a porosz tisztet?

ÉLISABETH Maradjunk abban: valami azt súgja neki.

BRÉVILLE Na de kérem! Nem a középkorban élünk, hogy származásuk alapján ítéljenek meg embereket? Na ne!

ÖREG APÁCA És nem is az ókori Rómában. Ahol oroszok elé vetették az ártatlan keresztényeket. Madame Carré-Lamadon biztosan azokat az időket sírja vissza.

CARRÉ-LAMADON Ugyan kérem! Hova gondol? Ez merő rágalom.

LOISEAU Az oroszok meg milliószám halatták éhen a parasztokat.

CARRÉ-LAMADON Kit érdekelnek a parasztok? És mit jön állandóan az oroszokkal.

LOISEAU Nem én jövök az oroszokkal. Jönnek azok maguktól is, majd meglátja. Akár behívják őket, akár szerződést kötnek velük...

CORNUDET Igen: baráti segítségből. Például a németek ellen.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Nem lehetne, hogy mindenki maradjon otthon, nyugodtan a fenekén?

BRÉVILLE Kedvesem, magának a félelem kezd az idegeire menni: már másodszer használ szokatlanul illetlen szót.

CORNUDET Attól tartok, hallunk még különbet is.

Nagy zajjal belép a Porosz tiszt.

LOISEAU (*előrelép*) Jó napot kívánok... Bonjour, Monsieur... Vagyis: Guten Abend.

A tiszt nem válaszol.

CARRÉ-LAMADON (*Loiseau-nak*) Minek kellett itt franciául jónapotoznia? (*lehalkítva*) Emlékeztetni akarja arra, hogy büszke franciák vagyunk? Mért nem hozott egy táblát, amelyre ki van írva: utálom a németeket! Vagy még jobb: pruszkik, haza! Maga teljesen megőrült. Nem csodálom, hogy a ruszkik száműzték Szibériába.

LOISEAU Én csak párbeszédet akarok kezdeményezni. Nekem ne akarják beadni, hogy nem szabad szóba állni velük. Hogy aki kapcsolatba kerül a poroszokkal, az mind hazaáruló. Színleg jó viszonyt kell mutatnunk – értik: színleg! –, azért, hogy mozgásterünk maradjon. Mit érnék vele, ha rögtön letartóztatnának, és életünk végéig tömlöcben rohadnánk.

CORNUDET Nem akar mindjárt beépülni a soraik közé, hogy belülről bomlassza őket?

LOISEAU Lehet, többet érnék el, mint a körkörös városvédők.

CORNUDET Ha rögtön jelenteni akarja, hogy részt vettem a sáncásásban, csak tegye! Ha nehézsége támad a német nyelvvel, csak szóljon, majd fordítok.

Tartsunk össze: elvégre közös a sorsunk, egy nemzet tagjai vagyunk.

BRÉVILLE De uraim! Fékezzék magukat! (*a tiszthez*) Grüssgott, Herr Oberlajtant!

A tiszt nem válaszol.

ÉLISABETH Már megbocsásson, kedves gróf úr, de a Grüssgott enyhén szólva túlzás. Tudja maga egyáltalán, hogy mit jelent? Mert én véletlenül tudom. Azt, hogy isten hozta, meg áldja meg. Úgyhogy részemről semmi Grüssgott, ezt

mondja meg ennek a német disznónak is, legyen szíves, maguk aztán meg grüssgottoljanak annyit, amennyit akarnak, de engem hagyjanak ki belőle.
LOISEAU-NÉ (*a tisztnek, hangosan*) Jó-es-tét! Csak kö-szön-ni a-ka-runk.
POROSZ TISZT (*hatalmasat ordítva*) Papíré!
CORNUDET (*rémülten, suttogva*) Jól nézünk ki, ha ez ért franciául.
LOISEAU (*suttogva*) Nem kellett volna hencegni az árokásással.
CORNUDET Nem kellett volna fecsegni róla.
BRÉVILLE GRÓFNÉ Mért gondolják, hogy tud franciául. A papír minden nyelven papír.
CARRÉ-LAMADONNÉ De olvasni akarja az útiokmányainkat...
CARRÉ-LAMADON Jaj, drágám, az németül van, mert a német parancsnokság adta ki.
CARRÉ-LAMADONNÉ Pfuj! Német iratokkal utazunk? Undorító! Ha ezt tudom, el sem indulok.
CORNUDET Talán jobb is lett volna mindannyiunknak...
CARRÉ-LAMADON Ezt hogy érti?
CORNUDET Hogy jobb lett volna mindnyájunknak, ha otthon maradunk.
CARRÉ-LAMADON Aha.

A Porosz tiszt szóltanul elvonul, helyére Follenvie, a fogadós érkezik.

FOLLENVIE Isten hozta Totes-ban a hölgyeket és urakat. Nevem Follenvie. Ez itt a Commerce fogadó, amelynek én vagyok a tulajdonosa. Kérem, foglalják el szobáikat, amelyek kicsik ugyan, de kényelmetlenek. A kulcsokon négyjegyű számokat találnak, amelyek megegyeznek a szobájuk ajtaján olvasható számokkal. Itt tartózkodásuk alatt (amely reményeim szerint inkább hosszú lesz, mint rövid), ugyanez a szám lesz az azonosítójuk. Mondhatnám: a PIN-kódjuk. Ne válogassanak a kulcsok között, tök mindegy, melyik szobát kapják: mindegyik egyforma. Amíg cihelődnek, ha nincs ellenükre, addig gondoskodom a vacsoráról.

LOISEAU Ez az első értelmes mondat, amit ma Totes-ban hallottam.

LOISEAU-NÉ Neked teljesen mindegy, hogy mi történik körülötted. Ha megtömheted a hasad, elégedett vagy.

LOISEAU Enni kell!

CARRÉ-LAMADONNÉ Felháborító ez a bánásmód! Az igazi keresztény ember még háborús körülmények között sem veszheti el a méltóságát.

ÖREG APÁCA Néhány perce még ki akarta irtani őket.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ugyan kérem! Ki beszélt itt kiirtásról? Én csak azt mondtam, hogy utálok őket. Azon sem csodálkoznék, ha ágy helyett priccsek várnának ránk a szűk cellákban.

CORNUDET Sok jó ember kis helyen is elvész. (*Élisabeth-nek*) Gömböc kisasszony, ezek vajon honnan tudják, hogy nekünk külön szoba jár?

BRÉVILLE Örüljenek neki! Legalább kényelmesen elférnek.

CORNUDET Én szívesen szoronganék egy ágyban egy gömböccel.

ÉLISABETH Jó lesz magának egyedül is. Majd iszik néhány korsó sört, és álmodozik a forradalmáról.

CORNUDET Ilyennek ismeri a szocialistákat?

ÉLISABETH Ilyennek vagy olyanak, a lényeg: éppen eléggé...

BRÉVILLE GRÓFNÉ Aztán éjjel nehogy hangosan robbantgassa a forradalmát, Cornudet!

CORNUDET Látja, grófné, ha már szocializmus lenne, nyugodtan a szemébe mondhatnám: maga egyszerűen közönséges.

BRÉVILLE Hogy merészeli...

CORNUDET Kedves polgártárs, a szocializmusban és a kivégzőosztag előtt mindannyian egyenlők vagyunk.

CARRÉ-LAMADON Jópofa párhuzamai vannak.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Miért? Maga milyen robbantásra gondolt, maga mocskos disznó?! Csak nem képzeled, hogy...

CORNUDET Pedig az életében először természetesen szólalt volna meg.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Persze, majd magától tanulok jó modort.

LOISEAU Follenvie úr, hova ülhetek? Melyik az én helyem?

FOLLENVIE Loiseau úr, ha nem tévedek?

LOISEAU Úgy van. Személyesen.

FOLLENVIE Kérem, ott foglaljon helyet, ahol a kis táblán a nevét látja.

LOISEAU Nahát! Észre sem vettem. Micsoda fogadtatás!

FOLLENVIE A parancsnok úr rendelkezett így.

LOISEAU Aha! Szóval németes precizitás. Akkor az sem véletlen, hogy én és a feleségem az asztal túlsó végén, a konyhától legtávolabb eső ponton kaptunk helyet.

FOLLENVIE A parancsnok úr tud a mohóságukról. Meg kell tanulniuk fegyelmezni önmagukat.

BRÉVILLE GRÓFNÉ És mi vajon mivel érdemeltük ki a szélső helyet? Nem gondolja, hogy minket középre illett volna ültetniük?

FOLLENVIE Kérem, ne ítéljenek rögtön! Ez a két hely nagyon jó, és igen megtisztelő: önök kerültek legközelebb a konyhához.

BRÉVILLE Meg vagyok hatódva! Ne ülünk rögtön a zsírtól szörcsögő tepsi mellé, a kisszékre? Esetleg forgathatnánk a pecsenyét, nehogy odaégjen.

FOLLENVIE Gróf úr, kérem, bízzanak bennem.

BRÉVILLE Hát ez az! Ha a maga szemszögéből nézem az ülésrendet, akkor az asztal legszélére kellett volna kerülnünk. Vagy tévedek, ha úgy látom, hogy azok a helyek vannak a legközelebb a konyhához?

FOLLENVIE Nem téved, gróf úr. De azokon – érthető okokból – ketten, a feleségem és én foglalunk helyet. Ha megengedik, bemutatom önöknek: Follenvie-né, a hitvesem.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Nagyon örvendek. És megtudhatom, mi az az érthető ok, ami miatt maguknak kell a húsos fazékhoz legközelebb ülniük?

FOLLENVIE-NÉ Mi vagyunk felelősek az ellátásért.

FOLLENVIE Nekünk egyszerre kell rálátnunk a konyhára és a terített asztalra.

CARRÉ-LAMADON Ez ám a felelősség! Csak nehogy összeroppanjanak alatta!

FOLLENVIE Önök, Carré-Lamadon úr, a másik oldalon, Loiseau úr és kedves felesége mellett kapnak helyet.

CARRÉ-LAMADONNÉ Már látom: a mi menünk a száműzetés keserű kenyere lesz.

CORNUDET Előbb-utóbb biztos. Persze ha a forradalom után majd kifejezik a készségüket, hogy hajlandók együttműködni a szocialista rendszerrel, éppen maradhatnak is.

CARRÉ-LAMADON Javaslom: előbb étkezzünk. Aztán elvonulunk szobáinkba, lepihenünk, és ki-ki nyugodtan elmélkedhet magában a szebb jövőről.

FOLLENVIE Cornudet úr, öné a középső hely.

CORNUDET Ez itt?

FOLLENVIE Nem teljesen. A középsőtől eggyel balra, legyen szíves.

CORNUDET És ki ül középen?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Biztosan Gömböc kisasszony. Gondolom, megtiszteltetésnek kell vennünk, hogy egy asztalnál ülhetünk vele.

FOLLENVIE Nem, grófné, az a szék üresen marad. Élisabeth Rousset kisasszony attól eggyel jobbra foglal helyet.

FOLLENVIE Ha jól látom, a nővérek is befejezték a vacsora előtti imádságot.

(az apácáknak) Magukat szétültetem. Nővér, legyen szíves, Cornudet úr mellé.

Novícia, ön pedig Rousset kisasszony mellé. Úgy. Kérem, érezzék magukat jól, most kis időre nélkülözniük kell a társaságomat.

CARRÉ-LAMADONNÉ Olyan szertartásos volt a leültetés, mintha ez az utolsó vacsora lenne.

ÖREG APÁCA Kedves lányom, miért ilyen istentelen? Aki Jézus urunkat gúnyolja, önmagát gúnyolja.

CARRÉ-LAMADONNÉ Jó, hogy mondja. Most már biztos, hogy Jézus bennünk él, hiszen a széke is üres.

CORNUDET Látja, Madame Carré-Lamadon, megérte távol kerülnie a húsos fazéktól: a száműzetésben kiderül, hogy még humora is van.

CARRÉ-LAMADONNÉ Én már mindenbe beletörődtem. Ha kell, fel is áldozom magamat, csak hogy kellemes vacsorájuk legyen.

CORNUDET Üljön ide, mellém, és kínálgassa: ez az én testem, egyétek, ez az én vérem, igyátok!

BRÉVILLE Maga szégyentelen, gusztustalan! Micsoda blaszfémia!

CARRÉ-LAMADONNÉ Loiseau úr a postakocsiban azt ajánlotta, hogy a legkövérebb társunkat együk meg... Már akinek van gusztusa hozzá.

ÉLISABETH Elkésett, asszonyom. Follenvie úr jóval kövérebb nálam. Legyen ő az áldozati bárány.

FOLLENVIE Már itt is vagyok. Megérdemelnék, hogy langyos vizet kapjanak. Ehelyett a legjobb boromat hozom. Vigyázzanak: én azt is tudom, mit beszélnek a hátam mögött.

LOISEAU Na, erre a löttyre kíváncsi vagyok. Egészségünkre! (*iszik*) Nem is olyan rossz. Ehetnék is már pár falatot?

BRÉVILLE És az üres szék?

LOISEAU Mi van veled?

BRÉVILLE Oda nem várunk senkit? Csak kérdezem.

ÉLISABETH Mért? Maga vár valakit?

CARRÉ-LAMADON A kisasszony tán attól fél, hogy elegáns, külföldi tiszt úr mellett kell elköltenie a vacsoráját?

ÉLISABETH Remélem, nem arra a porosz disznóra céloz.

LOISEAU Halkabban, az isten szerelmére!

ÉLISABETH Ha maguk mindenáron egy asztalnál akarnak ülni veled, hát hívják meg alázatosan. De akkor engem itt nem látnak. És meg is mondom neki, hogy aljas betolakodókkal én nem paktálok le.

LOISEAU Hallgasson már! Inkább azon gondolkodjunk, hogy a fogadás miatt tett közepre egy üres széket. Follenvie asszony! Nem tudja, hogy a férjének mi a célja ezzel az üres székkal?

FOLLENVIE-NÉ Engem ugyan be nem avat a dolgaiba. Mindig azzal szerel le, hogy úgysem értek a politikához.

BRÉVILLE Gondolja, hogy a széknek köze van a politikához?

FOLLENVIE-NÉ Én nem tudom, de mindennek köze van a politikához, és a férjem semmit sem csinál véletlenül.

CARRÉ-LAMADON Világos! Follenvie így akarja tudtunkra adni, hogy illene meghívunk a porosz tisztet. Ez az ember igazi hazafi. Ez tudja, mi az összetartás a bajban.

ÉLISABETH Szerintem meg aljas áruló: lepaktál az ellenséggel.

FOLLENVIE-NÉ Na de, kérem! Az én uram ilyet sohasem tenne. Lehet, hogy egyszerűen elszámolta magát. Vele is megtörténhet.

LOISEAU-NÉ Akkor most meg kell hívni a tisztet, vagy sem?

CORNUDET Vagy igen, vagy nem? Magának ennyi az egész?

FOLLENVIE-NÉ Higgyék el, mink utáljuk rendesen a pruszkikat. Egyebet sem tesznek, mint krumplit falnak meg disznóhúst, aztán megint disznóhúst meg krumplit. És szó sincs róla, hogy tiszták volnának. Dehogy! Tisztesség ne essék, szólván: mindenhova odarondítanak. És tetvesek. Látszólag udvarias a modoruk, de a fiatalasszonyokat és a lányokat úgy kell eldugni előlük, mert ha beindulnak, egy egész szakasz is kedvét leli egy szüzlányon. Nem csinálnak semmi mást: csak gyakorolnak a mezőn, aztán rabolnak, erőszakoskodnak. Legalább a földet művelnék, vagy az országutat javítanák...

CARRÉ-LAMADON Tényleg felháborító, mennyire lezüllesztik ezt az országot.

CARRÉ-LAMADONNÉ A megerőszakolt szűzlányokon nem akad fenn, kedvesem?

LOISEAU Higgye el, azok a sebek hamar begyógyulnak, a gazdaság rendbetételéhez viszont egy emberöltő is kevés.

ÉLISABETH Én a gazdasághoz nem értek, de kívánom magának, hogy tudja meg, milyen érzés elszervenudni egy olyan hamar gyógyuló, szóra sem érdemes kis sebet.

FOLLENVIE-NÉ Hát bizony! Ez a katonásdi semmire sem jó. A szegény nép csak azért eteti őket, hogy gyilkolni tanuljanak. Hát nem szörnyűség-e embert ölni, akár porosz, vagy angol, vagy francia az illető? Ha valaki bosszút áll azon, aki megbántotta, az bűn. De ha lelövődözik a fiainkat, mint a kártékony vadat, az nem bűn, s még kitüntetés is kap, aki legtöbbet gyilkol.

CORNUDET A háború barbarizmus, mikor a békés szomszédot támadjuk meg, de szent kötelesség, mikor a hazát védjük.

FOLLENVIE-NÉ Igaz, ha védekezünk, az más. De nem kellene inkább megölni azokat a királyokat, akik csupa mulatságból háborúskodnak?

CORNUDET Éljen, polgártársnő!

FOLLENVIE Jobb lenne, ha tartaná a száját, te ostoba néember! Mit zagyválsz itt össze-vissza? Hányszor mondtam már, hogy ne üsd az orrod olyan dolgokba, amihez nem értesz. Egyébként üzenetet hoztam...

BRÉVILLE GRÓFNÉ Milyen üzenetet? És kitől?

CARRÉ-LAMADONNÉ És főleg: kinek?

LOISEAU Na! Mondja már!

FOLLENVIE (*Élisabeth-nek*) Maga Élisabeth Rousset kisasszony?

ÉLISABETH Hát persze, hogy én vagyok. Hiszen tudja nagyon jól.

FOLLENVIE Kisasszony, a porosz tiszt akar beszélni magával, azonnal.

ÉLISABETH Énvelem?

FOLLENVIE Úgy van, ha csakugyan kegyed az Élisabeth Rousset kisasszony.

ÉLISABETH Lehet, csak hogy én nem megyek.

LOISEAU-NÉ De hát, ezt hogy gondolja?

ÉLISABETH Úgy, hogy nem megyek, és kész.

CARRÉ-LAMADON Ezt nem teheti velünk.

BRÉVILLE Kegyed helytelenül cselekszik, nagysád, mert ellenkezése nagy kellemetlenkedéseket okozhat nemcsak önmagának, hanem valamennyi útitársának. Sohasem szabad ellenszegülni azoknak, akik nálunk erősebbek.

Bizonyára teljesen veszélytelen lenne odamenni, kétségkívül csak valami formaságról van szó, melyről megfélelkezett.

ÖREG APÁCA Ne habozzon, lányom, én tudom magáról, hogy hívő keresztény. Az Úr Jézusnak tesz szolgálatot azzal, ha ezt a kis formaságot elintézi.

CORNUDET Ez nem blaszfémia, kedves anyánk? Jézus urunkat belekeverni egy kis formaságba...

FIATAL APÁCA Élisabeth, gondoljon ránk! Igazából értünk teszi.

ÉLISABETH Hát jó. De csak az önök kedvéért.
BRÉVILLE GRÓFNÉ Mi pedig szépen köszönjük.

Élisabeth távozik.

CARRÉ-LAMADON Kíváncsi vagyok, mi lehet az a kis formaság, amiről a tiszt úr elfeledkezett.

LOISEAU Ha Gömböc kisasszonyra gondolk, csak valami nagy formaság lehet.

LOISEAU-NÉ Hogy lehetsz ennyire alpári? Bunkó!

CORNUDET Meg kell hagyni: Gömböc kisasszony nem éppen csenevész bájairól híres, mi több, gömbölydedsége nemcsak bearanyozza, hanem, mondhatni, be is tölti az egész estémet, azaz nem az estémet, hanem a képzeletemet, de azt meg felül is múlja...

BRÉVILLE Ejha! Maga aztán hamar a pohár fenekére nézett!

CORNUDET Szó sincs róla! Csak azt akartam Loiseau úr értésére adni, hogy én is nagy tisztelője vagyok a telt idomoknak, de azért minden helyzetben tudok úriemberként viselkedni.

LOISEAU Én csak arra bátorzkodtam célozni, hogy Gömböc kisasszony nagy formáinak egész biztosan közük van az elmulasztott kis formasághoz.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Uraim, ez már egészen gusztustalan. Elfeledkeztek róla, hogy hölgyek társaságában ülnek?

CARRÉ-LAMADONNÉ Arról nem is beszélve, hogy mit esznek egy ilyen trampoline...

LOISEAU-NÉ Milyen telt idomoknak vagy te is nagy tisztelője, Loiseau, he?

CORNUDET A telt hordóknak, asszonyom. Biztosíthatom: a férje leginkább a nagy, hasas, teli hordóktól jön gerjedelembé.

FOLLENVIE-NÉ Akár az enyém! Mondtam is már neki: feküdj a hordóidra, és azokon töltsd a kedved!

CORNUDET Elvégre a hordó közepén is van lyuk, ha a gazda éppen nem verte bele a dugóját...

ÖREG APÁCA Na de kérem! Gondoljon legalább a fiatal novíciára!

CORNUDET Ugyan már, nővérkéim! Az isten se bánja, ha maguk is egy kicsit többet tudnak meg az életről.

ÖREG APÁCA Az a szegény teremtés, ki tudja, milyen bajban van, maguk meg itt disznólkodnak.

CARRÉ-LAMADON Bajban? Milyen bajban? Ért ő ahhoz, hogyan oldja meg a tiszt urak problémáit, fogadom, még jól is esik neki.

BRÉVILLE Hát akkor ez kitűnő alkalom Élisabeth Rousset kisasszony számára, hogy nemzeti hőssé váljon. Mert ne feledjük: hősök mindig ott teremnek, ahol a kötelességteljesítés élvezettel párosul.

LOISEAU No, ez a „párosulás” zajlik most éppen, remélhetőleg mindannyiunk nagy örömére. Mert ugye attól nem kell tartanunk, hogy szűzlány megerőszkolásának esete forog fenn...

CARRÉ-LAMADON Nyugodjon meg mindenki: ennek a lánynak nemcsak a szíve, az esze is helyén van. Tudja nagyon jól, hogy azzal, amit tesz, mindannyiunk boldog jövőjét alapozza meg. Éljen Gömböc kisasszony!

LOISEAU Éljen soká! Ő a megbékélés, az együttműködés záloga.

BRÉVILLE Arra az üzletre, amit ő folytat, nemzetközi gazdasági kooperációt lehet alapozni.

CARRÉ-LAMADON Ezek szerint Gömböc kisasszony is – ha tudtán kívül is – üzleti úton jár. Sőt! Egy csapásra a legbefolyásosabb üzletember, akarom mondani, üzletasszony lett.

LOISEAU Áldott tevékenysége által ez az ország nemsokára megint tejjelborral folyó Kánaán lesz...

BRÉVILLE Hölgyeim, uraim, képzeljék el, milyen lesz ez az ország úgy száz-százötven év múlva, ha most Gömböc kisasszony jól teljesít. A szerelem szavára kihullnak a kezekből a fegyverek, az egész kontinens egy nagy közösség lesz, a Gömböc kisasszonyok által alapított vállalkozások behálózják majd Európát...

LOISEAU Hát kurva egy világ lesz, az biztos.

MINDANNYIAN Hallgasson már! Hagyja beszélni a gróf urat!

BRÉVILLE ...a gazdasági együttműködés eredményeként általános lesz a jólét, a szomszédos nemzetek kibékülnek egymással...

CORNUDET Nahát, gróf úr, lassan beléphetne a szocialista pártba.

BRÉVILLE El fog csodálkozni, kedves polgártárs, de a jövőben még vörös bárók is lesznek.

FOLLENVIE-NÉ Már megbocsásson, igen tisztelt gróf úr, de ön azt állítja, hogy száz év múlva a franciák ki fognak békülni a németekkel? Ne vegye zokon, hogy őszintén megmondom: ez teljességgel lehetetlen. Amíg a világ világ lesz, a franciák és a németek mindig utálni fogják egymást. Ez olyan biztos, mint ahogy most bort iszom.

CARRÉ-LAMADON Még szerencse, hogy nem a Loiseau úr forgalmaz maguknak. Akkor ugyanis egyáltalán nem lehetne biztos abban, hogy bor lötyög a poharában.

LOISEAU Hallják, hogy beszél velem ez a fiktív gyáros? Lehet, hogy száz év múlva a franciák kibékülnek a németekkel, de a franciák a franciákkal sosem fognak.

CARRÉ-LAMADONNÉ Dehogynem! Majd a csodálatos Gömböc kisasszony kibékíti őket. Olyan kimerítő, minden igényt kielégítő szolgáltatást fog nyújtani, hogy a férfiaknak nem lesz erejük sem polgárháborúzni, sem parlamentben veszekedni.

CORNUDET Hát nem csodálatos jövő, kérem szépen?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Nem ez lenne véletlenül a maguk szocializmusa? Ha jól tudom, az is ilyen szilárd alapokon áll?

CORNUDET Mit tud maga a szocialista eszmékről?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Azt halottam, hogy a szocializmusban majd mindenki egyformán részesülhet a javakból meg a földi örömeiből.

CORNUDET Úgy van! És nem lesz szükség arra, hogy Gömböc kisasszonyok szolgálatot tegyenek betolakodóknak, mert nem lesznek már betolakodók.

CARRÉ-LAMADON És Gömböc kisasszonyok sem lesznek?

CORNUDET Nem lesz szükség Gömböc kisasszonyokra, mert mindenki Gömböc kisasszony lesz.

FIATAL APÁCA *(felpattanva a helyéről, az Öreg apácának)* Anyám, én nem akarok kurva lenni.

ÖREG APÁCA Hogy mondhatod ilyet, lányom? Te istennek adtad az életedet, neki teszel szolgálatot.

CORNUDET Na látják! A szocializmusban olyan nagy lesz a jólét, hogy majd mindenki istennek képzelheti magát.

LOISEAU És az ember lányai széles körű szolgáltatásokat fognak nyújtani a képzelt isteneknek... És közben elhiszik, hogy ezzel a Legfőbb Jót szolgálják.

CORNUDET Valahogy úgy...

BRÉVILLE Már megbocsássanak, de szerintem ez a szocializmus úgy, ahogy van, egy nagy marhaság. Mert mindig lesznek olyan emberek, akik majd uralkodni akarnak a másikon.

CORNUDET De ha az embereknek tele van a hasuk, nem törődnek azzal, hogy uralkodnak felettük. Nézzen végig, gróf úr, ezen a díszes társaságon! Mindenki a saját vagyonkáját félti, az egész német vezérkar összes seggét áhítattal végigcsókolná, csak hogy két centime-ot nyerjenek, miközben – ha avatatlan fülek nem hallják – öklüket rázva szidják a porosz disznókat. Loiseau-ék egyik napról a másikra jó németté válnának, ha a poroszok tíz százalékkal többet fizetnének a borért, mint a francia hadsereg. Carré-Lamadon úr gyárai már mindkét hadseregnek szállítanak felszerelést, közülük néhányban most kezdenek átállni a fegyvergyártásra, kíváncsi vagyok, hány hazánkfia fog meghalni franciák által készített golyótól...

CARRÉ-LAMADON Ezt kikérem magamnak...

CORNUDET Kikérheti, akkor is igaz. És maguk, kedves gróf úr, maguk sem csinálnak mást, csak nagyképpően hitről, erkölcsről és hazaszeretetről prédikálnak, miközben Angliában költik el magukra, és fektetik be külföldi cégekbe az ősi birtokaik jövedelmét, ami, ugye, a francia népet illetné. Mit csinálunk mindannyian? Együtt fáztunk, rettegtünk, éhezünk az úton, és ahogy egy kicsit megmelegedtünk, megtömtük a hasunkat, ittunk rá bort, máris jókat röhögve el akarjuk felejteni, hogy egy disznó porosz foglyai vagyunk, aki éppen megerőszkolja egyik honleányunkat. Nézze csak, gróf úr, még az apácák is milyen sunyin hajtják le a fejüket! Éhesen ők sem tudják istent szolgálni, különben is már megszokták: egy áldozatra mindig szükség van ahhoz, hogy átszellemülten el lehessen fogyasztani a báránka húsát, inni lehessen a borra vált vérből. Nézzen körül, gróf úr, és lássa be, ezt érdemeljük valamennyien:

népjóléti rendszert, amelyben degeszre zabálhatjuk, és részegre ihatjuk magunkat, csakhogy ideig-óráig elfelejthessük, hogy uralkodnak felettünk.

Rövid csönd.

BRÉVILLE Én egészen más jövőre gondoltam, amikor arról beszéltem, hogy...
CORNUDET ...hogy Gömböc kisasszony most összekefélhetné nekünk.

BRÉVILLE De egyáltalán ki maga, hogy engem vádolhat, felelősségre vonhat?

LOISEAU-NÉ És hogy jön ahhoz, hogy az uramat gyalázza?

CARRÉ-LAMADONNÉ Rám meg egy szót sem pazarol? Elvártam volna, hogy külön is megemlíti. Vagy belőlem egy kis adag bűnözést, eltévelyedést vagy perverziót sem képes kinézni?

LOISEAU És mért baj az, hogy a poroszoknak adnám a boromat, ha jobban megfizetnék? Maga is egyetértett azzal, hogy a jövőben kibékülnek a nemzetek, és bárki kereskedhet bárkivel. Én nem bűnös, inkább a jövő előfutára vagyok.

CARRÉ-LAMADON Szerintem meg nagy hazafi is. Mert ha a németek a maga borát innák, néhány hét alatt úgy elhülyülnének, hogy Follenvie-né asszonyság egy szál seprűvel hazáig kergethetné őket.

LOISEAU Hát, ahogy így elnézem, a borom nélkül, pusztán a mosolyával is megpróbálhatná.

FOLLENVIE-NÉ Nem szégyelli magát? Rajtam köszörüli a nyelvét. Vigyázzon, mert holnap már reggelit sem kap.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Szerintem, folytassa, drágám, amit elkezdett! Milyen jövője lesz Franciaországnak, ha Gömböc kisasszony ügyesen viselkedik a porosz tiszttel.

MINDANNYIAN Úgy van! Ne kéresse magát! Folytassa, gróf úr!

BRÉVILLE Hát jó. Én úgy képezem, hogy a háború után sosem látott gazdasági fejlődésnek indul majd az ország. Mindenki boldog lesz, mert túlélte a poklot, nem lesz gyűlölködés, az egész nemzet egy emberként fogja újjáépíteni az országot. Lesznek, akik majd azt mondják, hogy a címek és rangok már nem számítanak, de azért minket, arisztokratákat ugyanúgy tisztelni és irigyelni fognak. Elképesztő fejlődésnek indul majd a vasútépítés. Itt, Franciaországban épül meg Európa első szuper gyorsvasútja, az egyre nagyobb tömegeket vonzó metropoliszokban pedig földalatti alagutakban elektromos meghajtású motorkocsik fogják vontatni a percnként induló, mindig zsúfolt szerelvényeket. De nem csak a folyók medre alatt lehet majd átkelni. Angliát és Franciaországot a tenger fenekén olyan óriási cső fogja összekötni, amelyben a vonatsínek mellett még kocsikázni is vidáman lehet majd. Persze ne olyan gebék által vonszolt, kiszuperált postakocsira gondoljanak, amelynek a bakján mindig félrészeg kocsis szunyókál! A háború után nem sokkal mindenkinek saját automobilja lesz, amelyet nem lovak húznak majd, hanem benzinmotor hajt. A világ legnagyobb üzlete a kőolaj-kitermelés lesz, mert a benzint is kőolajból fogják csinálni. A benzinüzletben keletkező extraprofitot csak a szoftverkészítők

tudják majd túlszárnyalni. Az autók elterjedése és a szoftvergyártás szoros összefüggésben lesz egymással, mert a későbbi szoftverkirályok eredetileg gépkocsik tárolására épült helyiségekben, üres garázsokban fogják megalapítani szoftverforgalmazó cégüket, és persze az autókat is szoftverek vezérelte számítógépek fogják irányítani. Az új szoftvereknek akkora lesz a hardverigényük, hogy nemzetközi óriásvállalkozások fognak létrejönni azért, hogy a még elvileg használható, de gyakorlatilag már elavult, régi hardveralkatrészeket – környezetkímélő technikával – megsemmisítsék. Mert a legnagyobb gond a környezetszennyezés lesz. Annyi kidobandó, mérgező szeméttel lesz az emberiségnek, hogy nem tudják majd hova tenni. Lassan bomló vegyi anyagokat fognak elásni mindenfelé, amivel megmérgezik a talajt és az ivóvizet. A növények felszívják majd a mérgeket, az állatok lelelegik a növényeket, és a tápláléklánc végén álló, telhetetlen ember mérgező felzabál mindent. Ennek ellenére újabb és újabb árucikkeket fognak gyártani, amelyek előállításával és gyors eldobásával még jobban fogják mérgezni a Földet. Ezen sokan sajnálkoznak majd, de ennek ellenére megvásárlásukhoz mindenki ragaszkodni fog. Mert a jólét fokmérője az lesz, mennyi pénzt tudsz elkölteni a piacon és a vásárcsarnokokban.

LOISEAU Csodálatos! Most értettem meg, mekkora történelmi szerep jutott a mi kis Gömböc kisasszonyunknak.

CARRÉ-LAMADON Mert ha makacskodik, és ellenállásával felbőszíti a porosz tisztet, újabb lendületet vesz az esztelen pusztítás, lehet, mi sem utazhatunk tovább, és annak beláthatatlan következményei lesznek.

BRÉVILLE Úgy van! Ha nem helyezhetem Angliában biztonságba a jövedelmemet, akkor miből fogom megalapozni a szebb jövőt?

LOISEAU Hát ez az! Mert az emberek csak vennék, vennék azokat a *szofereket*, vagy miket, de arra nem gondol senki, hogy mennyi pénz kell ahhoz, hogy beinduljon a *szoferel*őállítás.

LOISEAU-NÉ Komolyan mondom: az embernél hálátlanabb lény nem is létezik. Mindent csak tőlünk, tehetősebbektől várnak el, de hogy maguk egy szalmaszálat is keresztbe tegyenek, arról szó sem lehet.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ja. Ezt a kis Gömböc kéjhölgyet sem az érdekli, mekkora szolgálatot tehet, hanem vonakodik, álszenteskedik, gyűlölködik.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Nem veszi észre, hogy ma már nem sikk utálni a németeket. Nem mondom, eleinte bennünk is volt némi természetes ellenszenv a poroszokkal szemben, de mi megértjük az idők szavát, és tudunk változni.

ÖREG APÁCA Tudják, hány rózsafüzért elmorzsoltam, amióta elment a lány a tiszthez? Imádkozom, hogy térjen jobb belátásra, és adjon oda a tiszt úrnak, ami – ha csak a hódító seregek szokásaira gondolunk – tulajdonképpen a tiszt úré.

FIATAL APÁCA Reménykedjünk, hogy lesz is ereje megtenni azt.

CORNUDET Egyetértek, nővérekim: bízzanak istenben, de azért tartsák maguk is szárazon a betétet!

Ajtó nyílik, Élisabeth-et belökik.

MINDANNYIAN Úristen! Mi történt magával.

ÉLISABETH Ó, a pizok! A pizok!

MINDANNYIAN De hát beszéljen! Mit akart? Mit csinált magával?

ÉLISABETH Nem tartozik önökre. Nem beszélhetek. Aláíratta velem a pizok, hogy nem beszélhetek. Rajta van a nevem a kartonon. Most már azt tesz velem, amit akar. A markában vagyok...

BRÉVILLE GRÓFNÉ Most pihenjen le. Össze kell szednie magát. Ha alszik egy jót, lehet, holnapra elfelejti az egészet.

ÉLISABETH Bárcsak egy rossz álom volna... De nem... Ott van a nevem a papíron... Az aláírásom...

LOISEAU Vagy előbb egyen valamit! Maga még egy falatot sem evett, mióta itt vagyunk.

ÉLISABETH Köszönöm, most sem vagyok éhes.

CORNUDET A szobájába kísérhetem?

FIATAL APÁCA Hagyja, uram. Majd én ápolom. Ez a kötelességem.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Úgy is van. Menjenek csak! Élisabeth, pihenje ki magát. Ez a kedves nővér majd a gondját viseli.

ÉLISABETH *(távoztában)* Ó, az a mocskos disznó... Hogy nem szégyelli magát! Ezt még megkeserülöd...

Élisabeth és a Fiatál apáca el.

CARRÉ-LAMADON *(suttogva)* Na, fogalmunk sincs, mi történt. Vajon a parancsnok úr megkapott mindent, amit akart?

LOISEAU Ahogy elnéztem, nagy duhaj lehet a német fogyasztó...

CARRÉ-LAMADONNÉ Annyi bizonyos, hogy hatással volt Élisabeth kisasszonyra.

BRÉVILLE Jobb lesz, ha mi is eltesszük magunkat holnapra. Reggel majd minden kiderül, addig legyenek türelemmel.

CARRÉ-LAMADONNÉ Könnyű azt mondani...

FOLLENVIE-NÉ Menjenek csak. Én még megvárom a férjemet, aztán rendet rakunk.

A társaság pusmogva, csendben taglalva az eseményeket elvonul. Cornudet visszajön, és kopogtat Élisabeth ajtaján.

ÉLISABETH Ki az? Mit akar?

CORNUDET Én vagyok. Jó barát.

ÉLISABETH Mit akar, Cornudet?

CORNUDET Maga mellé bújok, Élisabeth, és megvigasztalom.

ÉLISABETH Hagyjon békén! Nem látja, milyen állapotban vagyok?

CORNUDET Gyöngéd leszek és figyelmes. Higgye el, magának is jó lesz.

ÉLISABETH Takarodjon innen, vagy fellármázom a házat.

CORNUDET Jól van, na! Nem kell mindjárt megsértődni. Azt hittem, a tiszt úr már jól bemelegítette magácskát...

ÉLISABETH Csak nem képzeli..? Na hordja el magát!

CORNUDET Jól van, megyek már, csak ne lármázzon! *(becsukja az ajtót)*

Carré-Lamadonné érkezik.

CARRÉ-LAMADONNÉ Esti egészségügyi séta, Cornudet úr?

CORNUDET Hát, valami olyasmi...

CARRÉ-LAMADONNÉ Maga sem tud tán aludni?

CORNUDET De nem ám! Én ha utazom, éjjel-nappal izgalomban vagyok.

CARRÉ-LAMADONNÉ A férjem bezzeg már húzza a lóbőrt. Közben szuszog, horkol, nyögdécsel.

CORNUDET *(suttogva)* Maga minden bizonnyal egészen mást érdemelne, madame Carré-Lamadon.

CARRÉ-LAMADONNÉ De ki törődik énvelem?

CORNUDET Asszonyom, fáradjon be velem a szobámba! Biztosíthatom, hogy hosszas, gondos, kényeztető törődésben lesz része, és közben horkolástól sem kell tartania.

CARRÉ-LAMADONNÉ De megígéri, hogy úriemberként fog viselkedni?

CORNUDET Ígérem. Meg azt is, hogy szenvedéllyel, mint a vadállat, mint a vérnősző barom...

CARRÉ-LAMADONNÉ *(suttogva)* Hallgasson! És ne szarakodjon már annyit azzal a kulccsal, mert reggel lesz, mire beletalál a lyukba.

5. jelenet

Reggel a Commerce vendégfogadó udvarán.

BRÉVILLE Már az is szép teljesítmény lesz, ha ebben a felfordulásban megtaláljuk a kocsinkat.

CARRÉ-LAMADON Nálunk mindig a feleségem tudja, hol parkoltunk le.

BRÉVILLE Gondolom, madame Carré-Lamadon ilyenkor még javában alszik?

CARRÉ-LAMADON Nagyon nyugtalanul töltötte az éjszakát a kis drágám.

Többször is ki kellett mennie. Az egyik alkalommal olyan soká jött vissza, hogy már aggódni kezdtem érte.

BRÉVILLE Mi is egy szemhunyaszt, ha aludtunk a grófnéval. Szemérmetlen egy népség időzik errefelé. Még a közvetlen közelünkből is olyan zajokat hallottunk, mintha állatok üzekednének. Mondta is a feleségem: úgy látszik, Gömböc kisasszonynak a porosz tiszt mégiscsak meghozta a kedvét.

CARRÉ-LAMADON Nézzen szét, mi megy itt! Az itteni franciák nem olyanok, mint egy leigázott nép. Sőt! Cicáznak, enyelegnek a hódítókkal.

BRÉVILLE Undorító. Na, kerítsük elő a kocsist! Remélem, el tudunk indulni nyolckor. Nézze csak, az a sekrestyés értelmes embernek látszik! (*Sekrestyés érkezik*) Uram, nem látott errefelé egy félnótás roueni kocsist?

SEKRESTYÉS Mostanság annyi itt az idegen, a félnótásokról nem is beszélve, hogy nem tűnt fel a kocsisának jelenléte, uram.

CARRÉ-LAMADON Háború ide, büszkeség oda, Totes-ban mintha a franciák szeretnék a poroszokat...

SEKRESTYÉS Ó, ezek nem rossz emberek. Úgy mondják, nem is poroszok. Messzebről valók, nem tudom biztosan, honnan, mindegyik hagyott otthon asszonyt, gyereket, nem szívesen háborúskodnak. Biztos vagyok benne, hogy őket is siratják, és a háború éppúgy beadott nekik, mint nekünk. Itt nincs is nagyon rossz sorunk, mert ezek a poroszok nem bántanak senkit, éppen úgy dolgoznak, mintha otthon volnának. Bizony, nagyságos úr, a szegény embereknek segíteniük kell egymáson... A háborút a nagyurak csinálják. Na, isten áldja... (*el*)

BRÉVILLE Hol van most Cornudet? Repesne az örömtől, hogy Totes-ban már épül a szocializmus.

CARRÉ-LAMADON Vagy megütné a guta, hogy a franciák a poroszok keblére borulnak.

BRÉVILLE Higgye el, azon már rég túl van. Ha valakik, hát a szocik jól tudják: az istenadta nép egy kis földi jóért hamar lemond a magasztos eszmékről.

CARRÉ-LAMADON Hát, igen. Cornudet tegnap este annyit vedelt, hogy most biztosan az igazak álmát alussza. Az sem zavarná, ha közben kibékülnénk a poroszokkal, és elkezdenénk közösen építeni a jóléti társadalmat, amelyben...

BRÉVILLE, CARRÉ-LAMADON (*egyszerre*) ...már nem lesz sikk utálni a németeket.

A távolból kéjes nyögés, sikongatás, heves szerelmeskedés hangjai hallhatók.

BRÉVILLE Ha jól hallom, valakik most is éppen a szebb jövőt alapozzák.

CARRÉ-LAMADON Ááá... Az is lehet, hogy ez csupán egy hagyományos típusú felszarvazás. Mindenesetre igencsak jóleshet a hölgyikének. De ott nem a kocsis meg a lovászfű ténfereg katonai díszkísérettel?

KOCSIS (*alaposan bedrogozva érkezik a Lovászfűvel*) Na hát, gróf úr, gondolta volna, hogy a porosz hadseregben hollandusok is szolgálnak?

LOVÁSZFIÚ Van Basten és Van Brueghel urak olyan prima anyaggal kínáltak meg minket...

KOCSIS Maguknak is melegen ajánljuk.

BRÉVILLE Köszönjük, de inkább a kocsinkat készítsék elő nyolcra, ahogy megbeszéltük.

KOCSIS Azt bizony nem lehet.

BRÉVILLE Hogy-hogy nem lehet? Hát nem kapta meg a parancsodat?

KOCSIS Megkaptam bizony, de azóta másikat is kaptam.

CARRÉ-LAMADON Milyen másikat?

KOCSIS Hát hogy semmiképpen se fogjak be, zabot se tankoljunk...

LOVÁSZFIÚ Le se mossuk a kocsit, a kárpittisztítást meg végleg felejtsük el...

BRÉVILLE Mit zagyválnak itt össze-vissza? És ki adta ki ezt a parancsot?

KOCSIS Hát ezeknek az aranyszívű dilereknek a főhadnagya, a porosz tiszt őurasága, én úgy éljek.

CARRÉ-LAMADON Személyesen magának?

KOCSIS Nem kérem, Follenvie fogadós úr parancsolta a nevében, még az este, amint lefeküdtem.

LOVÁSZFIÚ Úgyhogy ma szabadnap van, nyista meló, értitek, grófocskáim...

KOCSIS Hallgass, te seggfej! Tudod mikor gróf a Carré-Lamadon? A kis f'szom előkelőbb nála.

LOVÁSZFIÚ Gróf vagy gyáros, nekem egyre megy: tehet egy szívességet mind a kettő...

KOCSIS Mire vagy ekkora arc, öcsém?

LOVÁSZFIÚ Ha nekem szabadnapom van, teszek mindenkire, érted?

Bekaphatja az összes gyáripáros köcsög. Az a lényeg, hogy üssön a bélyeg, érted, az anyag, a jó anyag, attól vagy kül...

KOCSIS Nem vagy kispályás, öcsém, na gyere, húzzunk tovább, nehogy eltűnjenek a hollandjaink.

CARRÉ-LAMADON Mi meg keressük meg azt a seggfej Follenvie-t, de íziben!

BRÉVILLE De Carré-Lamadon úr! Hogy használhat ilyen szavakat?! Ne felejtse el: a stílus maga az ember – ez az egyik legnagyobb nemzeti mondásunk.

CARRÉ-LAMADON Teszek rá! Én is szabadságon vagyok.

CORNUDET (*jókedvűen*) Úgy van, polgártárs! Éljen a szabadság!

BRÉVILLE Mire olyan elégedett, pártelnök úr? Tán az éjjel titokban bevezette a szocializmust?

CORNUDET Ha a szocializmust nem is kiáltottam ki, de egy jó nagy részt ütöttem a burzsujok hatalmán.

BRÉVILLE A viláért sem zavarnám meg a boldog reggelét, de nem látta véletlenül Follenvie polgár... Akarom mondani, Follenvie urat?

CORNUDET Még az előbb állítólag ő horkolt ilyen törvénytelenül a konyha melletti kishálóban. Én is alig tudtam tőle szocializálódni odafent.

CARRÉ-LAMADON De csak sikerült, nem? Olyan elégedettnek látszik...

CORNUDET Mit tagadjam? Végül is jól sült el az éjszaka.

LOISEAU Jó reggelt, uraim! Follenvie úr már felébredt, azt üzeni, igazán nem hideg és kellemetlen a reggel, úgyhogy várjuk meg itt kint, mert mondandója van számunkra.

BRÉVILLE Még jó! Nekünk is van kérdendőnk.

FOLLENVIE (*érkezik*) Már itt is vagyok. Köszönöm, hogy teljes létszámban felsorakoztak. Azért önöket kértem ide, mert a hölgyekre nem tartozik a mondandóm. Also, kurz und gut, a főhadnagy úr döntött a sorsukról. Velem annyit közölt, hogy nem engedhetem ki magukat a fogadó területéről. Nem tudom, miért, nem tudom, mennyi ideig, ne is faggassanak ilyesmiről. Az ellátásukról nekem kell gondoskodnom, de előre fel kell hívnom a figyelmüket: én csak parancsot teljesítek. Még a fejadagok mennyiségét is a főhadnagy úr határozza meg, minden étkezésnél külön kell kérvényeznem, hogy egyáltalán odaadhassam önöknek.

LOISEAU Felháborító! Ezt hogy képzelik?

FOLLENVIE Kifogása van, Loiseau úr? Látszik, hogy még nem mondtam el mindent. Például azt sem, mit kell tennem azzal, akinek kifogása akad.

Kíváncsiak rá? Szerintem jobb, ha nem tudják meg.

LOISEAU (*gyáván*) Nekem, személy szerint nincs kifogásom semmi ellen, amit ön és a tiszt úr helyesnek gondol, csak szeretném megtudni, hogy képzelik, mennyi lesz mégis egy napi fejadag.

FOLLENVIE Nem tudom. Minden attól függ, hogy a parancsnok úr éppen milyen döntést hoz.

BRÉVILLE Azért én beszélnék a maga kapitányával. Gondolom, el tudja intézni, hogy fogadjon.

CORNUDET Az én elveim nem engedik meg, hogy tárgyaljak a megszálló ellenséggel.

CARRÉ-LAMADON Én is be vagyok szarva, Cornudet, de nem hagyom egyedül menni a gróf urat.

BRÉVILLE Köszönöm, Carré-Lamadon úr. Loiseau úr?

LOISEAU Vállalom? Hát, nem is tudom... Igen, gróf úr, vállalom.

CORNUDET Ne habozzanak, uraim, hisz az emlegetett tiszt úr a kíséretével éppen erre tart. Ennél jobb alkalmat keresve sem találhatnának.

CARRÉ-LAMADON Illik a katonákat munka közben megzavarni?

CORNUDET Azért nem a waterloo-i csatát vívják éppen.

LOISEAU Hova tették a csúcsos sapkáikat? Ez a sisak olyan a fejükön, mint valami bádóg bili.

CORNUDET Nahát, Loiseau úr, kitört magából a hazafi? Gúnyolja a németeket?

LOISEAU Ezt csak úgy unter uns gesagt mondtam.

BRÉVILLE Ezek maszkabált játszanak? Vagy miért öltözött a fele elefántnak?

FOLLENVIE A maszkok gázálcok: a tüdőt védik a gáztámadáskor.

CARRÉ-LAMADON Gáztámadás? Mi az? Sohasem hallottam róla.

FOLLENVIE Maguk a csodafegyverről és a koncentrációs táborokról sem értesültek?

LOISEAU Hát, az előbbiről még csak-csak tudok, de olyan táborról sohasem hallottam. Szemét, kommunista Gulagról viszont igen.

CORNUDET Szelektív a hallása, jó uram. Csupán azért, mert az oroszokat még a németeknél is jobban utálja.

LOISEAU Azt utálom a legjobban, hogy valakit mindig utálnom kell.

CARRÉ-LAMADON Most meg óriási fehér leplekbe öltöznek, mint az arab sejkék, és sötét napszemüvegeket vesznek fel...

FOLLENVIE Nem kell mindjárt arabozni... Ezek az eszközök – fajtától és nemtől függetlenül – az atomvillanástól óvják a bőrt és a szemet. Atomvillanás akkor van, amikor felrobban egy atombomba.

BRÉVILLE A németeknek már atombombájuk is van?

FOLLENVIE Nekik nincs, de aggódnak, mert másoknak van.

CARRÉ-LAMADON Most kéne odamennünk! Mindegyik katona eltűnt, a tisztet egyedül hagyták.

FOLLENVIE Az istenért, nehogy odamenjenek!

BRÉVILLE Miért?

FOLLENVIE Ez csapda! Most gyakorolják a terroristák elleni harcot. Az ügynökök észrevétlenül elvegyültek a civil lakosok között, de mindegyik a célszemélyt védi. Aki megközelíti a tisztet, halál fia.

LOISEAU Kik azok a terroristák? Róluk sem hallottam még...

FOLLENVIE Terrorista az, akit az Amerikai Egyesült Államok kinevez annak. Az emberek többsége akkor találkozik vele, amikor a legkevésbé számít rá. Megbúvó terroristák mindenhol vannak. Szerintem maguk közt is.

LOISEAU Ha elképzelhető, hogy én is terrorista vagyok, nem megyek oda a tiszt úrhoz...

FOLLENVIE Nyugodtan odamehet. Elvégre nem robbantott fel még egyetlen repülőgépet sem. És amíg nem hajtott végre terrorcselekményt, senki sem jelentheti ki magáról, hogy terrorista, még ha gyanús is a képe.

CARRÉ-LAMADON Jó, ha csak úgy odaállítunk? Nem kellene valamilyen ajándékot is vinnünk?

FOLLENVIE Felejtse már el ezeket az elavult, XIX. századi szokásokat. Ha meglátják kezében gyanús csomaggal közelíteni, tuti, hogy hármat sem lép, és lelövik.

CARRÉ-LAMADON Ajándékcsomaggal a kezemben? Az isten szerelmére, miért?

FOLLENVIE Mert azt hiszik, bomba ketyeg benne.

BRÉVILLE Uraim, ne húzzuk az időt! Most alkalmasnak látom a pillanatot.

CARRÉ-LAMADON Rendben, akkor menjünk.

Breville, Carré-Lamadon és Loiseau odamegy a Porosz tiszthez.

POROSZ TISZT Mit akarják?

BRÉVILLE El szeretnénk utazni innen, kérem.

POROSZ TISZT Hová?

CARRÉ-LAMADON Mindegy, csak jó messzire.

POROSZ TISZT Nem lehet.

BRÉVILLE Szabad tudnom, hogy miért?

POROSZ TISZT Mert nem engedem.

BRÉVILLE Teljes tisztelettel csak annyit szabadjon megjegyeznem, hogy az ön tábornoka engedélyt adott az utazásra, és azt hiszem, nem követtünk el semmi olyat, amiért büntetést érdemelnénk.

POROSZ TISZT Nem engedem. Értik? Nem engedem. Elmehetnek.

A katonák elmasíroznak.

CARRÉ-LAMADON De hát mit akarhat? Mért nem enged el minket?

LOISEAU Nem ízlett neki az áldozati bárányka húsa?

BRÉVILLE Kérdés, hogy egyáltalán megkapta-e? Nem bízom Gömböcben.

Ebben a helyzetben az sem jó, ha a nő túl jellemes, az sem, ha jellemtelen.

CARRÉ-LAMADON Már megbocsásson, de az első lehetőség Gömböccel kapcsolatban fel sem merül bennem.

LOISEAU Mindegy, hogy milyen megfontolásból, de a tisztnek meg kell kapnia azt, ami jár neki. Azt gondolom, hogy hasonló helyzetben egyikünk sem habozna... Mármint ha valami olyat tehetne a közösségért, amit meg is tud tenni. De jelenleg ennek a kihívásnak közölünk egyedül Gömböc kisasszony tud megfelelni.

BRÉVILLE Ha egyáltalán ezen múlik. Lehet, egészen más miatt nem enged el minket...

CARRÉ-LAMADON Mire gondol? Bökje már ki!

BRÉVILLE Talán túsul ejtett minket.

LOISEAU Túsul? És mi a szándéka velünk? Fogolytáborba hurcoltat, és kényszermunkára küld minket?

BRÉVILLE Elnézve magunkat, azt gondolom, a fizikai erőnkkel túl sokat nem kezdhet.

CARRÉ-LAMADON Akkor?

BRÉVILLE Váltásdíjat viszont remélhet utánunk.

LOISEAU (*megrémülve*) Úristen! Csak nem gondolja... Tiltakozom! Ez az emberi jogok... Meg a nemzetközi egyezmények felháborító semmibe vétele. Ezt nem teheti!

CARRÉ-LAMADON Az a helyzet, hogy bármit megtehet.

LOISEAU Azonnal beszélünk kell Gömböc kisasszonnyal! Elég volt a vonakodásból, most már szedje össze magát! Mégiscsak lehetetlen, hogy egy ilyen perszóna makacskodása miatt menjünk tönkre.

BRÉVILLE De hisz éppen most beszéltünk arról, hogy Gömböc kisasszony vegzálása csak álca. Őszintén szólva, ki sem nézem ebből a nyavalyás gölemből, hogy magáévá tud tenni egy nőt. Ennek nem nő kell, hanem vagyon. Az áldozati báránynak csak a megnyúzott bőrére tart igényt – persze jól kitömve aranypénzzel, ékszerrel.

CARRÉ-LAMADON Úristen! Ennek fele sem tréfa! Ki kell találnunk valamit, hogy elhitesseük vele: szegények vagyunk.

LOISEAU Én már úgyszólván tönkre is mentem.

BRÉVILLE Az sem kizárt, hogy mindannyian koldusbotra jutunk.

CARRÉ-LAMADON Hagyja már ezt a választékos modort! Húzzon el vele a francba, érti, csak a bajt hozza ránk. Akkor utálják a legjobban a koldust, ha ráadásul még értelmiségi is. Legyen inkább bunkó és erőszakos. Ha hatásosan akar alakítani, egyszerre kell félelmet és részvétet keltenie. Erről még sohasem hallott?

BRÉVILLE Félelem és részvét? Hallottam már róla, de egészen más kontextusban.

CARRÉ-LAMADON Mi a fene ez a kontextus már megint? Kontextussal koldusként itt nem hozza össze a vacsorára valót. Mi, a feleségem és én már megértettük az új idők új dalait. Fel is készültünk a jövőre. Hallgassák csak!

CARRÉ-LAMADONNÉ Mit gondolsz, Carré-Lamadon, a seggemmel tudnék pénzt keresni?

CARRÉ-LAMADON Ez az, anyukám! Látod, Bréville, így beszél egy igazi hülye kurva.

LOISEAU Csinálhatnál te is valamit, asszony. A vén, fonnyadt hátsódra már nem gerjed senki, most kéne a szádat használnod.

LOISEAU-NÉ Még hogy vén és fonnyadt? Megnézném a csodálatos Gömböc kisasszonyt ilyen idős korában! Egyébként ő hol van most? Ő megteheti, hogy egyszerűen nem jön ki a placra?

LOISEAU Unom a nyekergésedet, vén hárpia! Értsd már meg: a Gömböcnek nincs vagyona, amit elveszthetne, és abban meg semmi szám nincs, ha valódi kurva kurválkodik.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Bezzeg ha egy igazi grófné ajánlgatja a szolgálatait. Hé, Carré-Lamadon, téged ingyen is kielégítelek, csak kerüljön valami meleg a gyomromba.

FOLLENVIE (*hangosbemondóból*) A fogadó udvarán tilos a kintornázás, a strichelés és a koldulás! Egyébként a porosz tiszt kérdezteti Élisabeth Rousset kisasszonyt: nem változtatta-e meg az elhatározását?

CARRÉ-LAMADONNÉ Még mindig az a kis cafka kell a tiszt úrnak? Mi nem vagyunk elég jók? Persze, mert ordít rólunk a nyomor.

BRÉVILLE GRÓFNÉ A finom uraságnak bűdös a szegénység, mi?

LOISEAU-NÉ Idehallgasson! Mondja meg neki... Mondja meg neki... Hogy én is használnám a számat.

LOISEAU (*könyörögve*) Magyarázza el a tiszt úrnak, kedves Follenvie, hogy a hosszú várakozás alatt feléltük a teljes vagyonunkat. Nincs már semmink, csak az, amit rajtunk lát. Nem maradt egyebünk, mint a szánk, amivel alamizsnáért könyörgünk...

LOISEAU-NÉ ...meg másra is szívesen használjuk.

LOISEAU Élisabeth Rousset kisasszonynak, annak a sunyi kis ribancnak még mindig vannak tartalékai!

CARRÉ-LAMADON Ő tartott jól minket az úton is. Mesés vagyona lehet...

BRÉVILLE Mondja meg a tisztnek, hogy a Gömböc megérdemelné a vagyonekobbzást: a mocskos szájával egyfolytában csak a poroszokat szidja. A főhadnagy urat is elmondta mindenféle seggfejnek... Meg impotens köcsögnek.

CARRÉ-LAMADONNÉ A mi szánkon is kiszalad néha egy-egy „kurva anyád”, de mi sohasem poroszokra mondjuk. Mink, kérem, mink tiszteljük a másságot.

LOISEAU-NÉ Ha például a tiszt úrnak véletlenül buzinak tetszene lennie, minket az sem zavarna.

BRÉVILLE És egyáltalán? Mit számít, hogy minket zavar-e valami, vagy sem. Senkik vagyunk, uram, porszemek. Nyugodtan elengedhet minket a drága kapitány úr, velünk úgysem ér semmit.

CARRÉ-LAMADON Már rég tönkrement az egész családjunk, nincs egy lélek sem már, aki egy garas váltságdíjat is tudna fizetni utánunk.

FOLLENVIE Térjenek már észhez! Ki beszél itt váltságdíjról? A kapitány úr vagyonos ember, nincs szüksége pénzre. Neki egyedül Gömböc kell.

ÉLISABETH *(a szobája ablakából)* Mondja meg annak a ronda fráternek, annak a porosz dögnek, hogy soha, érti, soha, soha, soha!

A bevonuló katonák folytatják a gyakorlatozást.

6. jelenet

Néhány nappal később a fogadó udvarán. A nők és a férfiak külön csoportokban beszélgetnek.

CARRÉ-LAMADONNÉ Kár, hogy nem francia... Különben egészen takaros huszár lenne.

BRÉVILLE GRÓFNÉ A szőke haja és a kék szeme dacára van benne valami macsós.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ja. Tipikusan az az alak, akibe minden asszony képes belebolondulni.

LOISEAU-NÉ Ezért is érthetetlen, hogy a Gömböc miért vonakodik már napok óta teljesíteni a hazafias kötelességét.

FOLLENVIE-NÉ Ki nem állhatom a németeket, de ezzel az eggyel én is lecserélném az uramat... Legalábbis esténként egy félóra.

BRÉVILLE Rá kéne venni, hogy minket engedjen el, és csak Gömböcöt tartsa itt.

LOISEAU Jó az ötlet, de én már kipróbáltam. Megbízta Follenvie-t, hogy említse meg a tisztnek a lehetőséget, de a porosz kijelentette: addig mindenki itt marad, amíg a kívánsága nem teljesül.

LOISEAU-NÉ Egy Gömböc miatt fogunk itt megvénülni. Ennek az alávaló néembernek az a mestersége, hogy mindenkivel összeadja magát.

Tulajdonképpen nincs is joga ahhoz, hogy válogasson.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ha az ilyenek tagok lennének az iparkamarában, volna leírás a munkaköri kötelességeikről.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Akkor is sztrájkolhatnának.

LOISEAU-NÉ Csak ha törvényes az alap!

BRÉVILLE GRÓFNÉ Ugyan már! Manapság mindenki akkor sztrájkol, amikor éppen kedve szottyán rá: eldönti, hogy nem dolgozik, és kész.

CARRÉ-LAMADON Marha jó! Akkor meg intézkedjünk végre, hogy teljesüljön a kívánsága, mert tényleg itt fogunk megrohadni.

LOISEAU Például kötözzük össze a kezét és a lábát ennek a nyomorult kövér kis ribancnak, és gurítsuk be a porosz tiszt szobájába.

BRÉVILLE Loiseau, nem tudom, maga hol és mikor szeretett bele a sajátos ötleteibe, de én a gyűlölködés helyett még mindig az ügyes rábeszélés híve vagyok.

LOISEAU-NÉ Bocsánat, de én hallottam, hogy Rouenban még kocsisokkal is összeszűrte a levét. Például a megyefőnök kocsisával! Biztosan tudom, mert nálunk vásárol bort.

BRÉVILLE GRÓFNÉ És most, amikor arról van szó, hogy bennünket kirántson a zavarból, finnyáskodik a taknyosa!

CARRÉ-LAMADONNÉ Pedig ez a porosz szerintem nagyon is úriemberként viselkedik. Ki tudja, mióta él itt egyedül. Arról nem is beszélve, hogy bennünket bizonyára többre becsülne, de nem, ő megelégszik ezzel az utcai ízével.

FOLLENVIE-NÉ Az már biztos: engem sem zaklatott sosem.

LOISEAU Ügyes rábeszélés! Persze! Ha kulturált úriemberek Európájában élnénk...

CARRÉ-LAMADON Honnan tudhatjuk például, hogy a Gömböc nem besúgó? Lehetne ellenséges kém, vagy volt ügynök.

BRÉVILLE Az biztos, hogy megtörten hajtogatta: aláírt valami kartont.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Egyszerűen tiszteli a férjes asszonyokat. Gondolják meg: ő itt az úr. Csak azt kellene mondania: „akarom” – és éjszakánként erőszakkal elhurcoltathatná bármelyikönket.

CARRÉ-LAMADONNÉ Rögtön lúdbőrös leszek, ha csak belegondolok, hogy megérint azzal az erőszakos kezével.

LOISEAU-NÉ Nekem mondja? Engem is kiráz a hideg. Sohasem cserélném fel semmire azt a nyugodalmat, amit a férjem biztosít nekem, már hosszú évek óta.

FOLLENVIE-NÉ Nincs is szebb éji zene, mint annak a csirkefogó Follenvie-nak az elégedett horkolása.

CARRÉ-LAMADON Tessék! Akkor egészen biztos, hogy kém.

BRÉVILLE Én akkor is a tárgyalás mellett vagyok. Valahogy úgy kellene rávenni, hogy a végén jutalomnak érezze, hogy megtehetette.

LOISEAU Le se tagadhatná, gróf úr, hogy a felmenői három nemzedéken át vezető politikusok voltak.

CORNUDET Uraim, csak egyet mondhatok: gyalázatosan viselkednek.

CARRÉ-LAMADON Hű, de finnyás az igazság bajnoka!

BRÉVILLE GRÓFNÉ Valahogy játékosan kéne rávennünk Gömböcöt arra, hogy adja oda magát a porosznak.

CARRÉ-LAMADONNÉ Például elhitethetnék vele, hogy mindannyian epedünk a tiszt úrért, és akkor harcba szállna érte.

BRÉVILLE, BRÉVILLE GRÓFNÉ (*egyszerre*) Szervezzünk Gömböcnek vetélkedőt!

CARRÉ-LAMADONNÉ Csapjunk bele, nosza! Éppen most lép ki ez az álszent kis dög a két apácával a templomból.

CORNUDET Hogy esett a reggeli áhítat a hölgyeknek?

ÉLISABETH Jólesik néha imádkozni.

ÖREG APÁCA Az ember közben felteheti magának a kérdést: mekkora áldozatot vagyunk kötelesek meghozni a jó ügyért?

LOISEAU-NÉ Már sajnálom, hogy nem tartottam magukkal. Én is imádom a találós kérdéseket.

BRÉVILLE Nagyszerű! Játsszunk találós kérdést! Időnk engedi.

BRÉVILLE GRÓFNÉ És mit kap a győztes? Mert jutalom nélkül nem érdekes a játék.

CARRÉ-LAMADONNÉ Majd kitalálunk egy olyan jutalmat, amelyet öröm adni is megkapni is.

ÉLISABETH Jaj, de izgalmas! Én úgy szeretnék nyerni egy utazást olyan fürdőhelyre, ahol a szállodák pincéiben, nagy medencékben lehet lubickolni. Hallottam ilyenről. A kádakban illatos pezsgő bugyog, és a vendégeket masszörök kényeztetik.

CARRÉ-LAMADON Ha belemegy a játékba, kisasszony, és mindig helyesen dönt, nyerhet ilyet.

ÉLISABETH Komolyan?

LOISEAU Tegyük egy próbát! Felsorolok neveket, és mondja meg, melyik nem illik oda.

ÉLISABETH Kakukktójás!?

LOISEAU Igen, kakukktójás. Nos: Lenin, Sztálin, Berlin...

ÉLISABETH Hát, talán Berlin... Mert Leninről és Sztálinról még sohasem hallottam.

MINDANNYIAN (*tapsolnak*) Éljen! Nagyszerű! Jó a válasz!

BRÉVILLE Élisabeth kisasszony, önnek nagy szerencséje van, persze a tudása is kitűnő: most már biztos, hogy nyert valamit, de ahhoz, hogy megtudja, mi az, még néhány kérdésre válaszolnia kell.

FOLLENVIE (*hangosbemondóból*) A porosz tiszt kérdezteti Élisabeth Rousset kisasszonyt, nem változtatta-e meg elhatározását?

ÉLISABETH Nem, kérem. Különben is most játszom. És nem szeretem, ha közben hülyeségekkel zaklatnak.

BRÉVILLE (*suttogva*) Mondja meg a porosz tisztnek, hogy egy kicsit még legyen türelemmel. Jó úton vagyunk.

CARRÉ-LAMADON Kedves Élisabeth! Megengedi, hogy így szólítsam?

ÉLISABETH Hogyne, Carré-Lamadon úr!

CARRÉ-LAMADON Louis. Magának Louis, kedves Élisabeth.

ÉLISABETH Ó, Louis...

CARRÉ-LAMADON Nos, kicsit nehezebb, történelmi kérdés következik: lefeküdtek-e az ókorban római asszonyok Hannibállal, a hódító karthágói hadvezérrel? Első válasz: nem, mert egy emberként utálták a betolakodókat. Második válasz: igen, mind, mert a pun férfiak gyönyörűek voltak. Harmadik válasz: csak a legbátrabbak, azért, hogy elvonják a fővezér figyelmét a rómaiak készülő támadásáról.

ÉLISABETH Hát, nem is tudom. Az az igazság, hogy a történelem sohasem volt az erősségem. Egy emberként mindenki azért seholy nem utálja a betolakodókat – sajnos! Az is lehetetlen, hogy minden római asszony lefeküdt volna Hannibállal, bármilyen szépek is a pun férfiak. Azt viszont el tudom képzelni, hogy néhányan feláldozták magukat azért, hogy közben a rómaiak bekerítsék az ellenséget.

Pláne, ha tényleg olyan szépek voltak a punok!

Kitörő siker, taps, éljenzés.

CARRÉ-LAMADON Bravó, Élisabeth! Fantasztikus a logikája! Tehát? Melyik a helyes válasz?

ÉLISABETH Tehát a hármas...

CARRÉ-LAMADON Megjelöljük?

ÉLISABETH Igen. Jelöljük meg a hármast.

CARRÉ-LAMADON És igen! Élisabeth, megint jól döntött: a helyes válasz a hármas.

BRÉVILLE Akar-e tovább játszani, kedves Élisabeth? Mert bármikor kiszállhat – csak akkor nem lesz magáé a főnyeremény.

ÉLISABETH Szeretnék tovább játszani.

BRÉVILLE Jól van, Élisabeth. Akkor jön a harmadik kérdés. Egy kicsit sikamlós lesz a téma, de hát nem a középkorban élünk már. Vágjunk bele! A kérdés így hangzik: élvezte-e Judit Holofernesszel a szexet?

CARRÉ-LAMADONNÉ Jaj, ne már! Lúdbörzöm...

BRÉVILLE „A” válasz: igen, és a kéj csúcán vágta le a gaz hódító fejét. „B”: igen, mert közben azokra a férfiakra, nőkre és gyerekekre gondolt, akiknek megmentette az életét. „C”: igen, mert eszébe jutott, hogy évezredek múlva is emlékezni fognak a hőstettére.

ÉLISABETH Hát, most zavarban vagyok.

BRÉVILLE GRÓFNÉ (*suttogva*) Nővérek! Segítsenek a bajba jutott lánynak... Mindannyiunk érdekében.

ÉLISABETH Nem is tudom, mit mondjak...

BRÉVILLE Ne feledje, Élisabeth, hogy még van három segítségem.

FIATAL APÁCA Én például esti ima után sokszor gondolok Juditra.

Elképzelem, hogy Holofernesz ágyában fekszem, a részeg vadember letépi a ruhámat, rám fekszik, megmarkol, és belém hatol. Átélem a fiatalasszony félelmét, érzem a fájdalmát, eleinte reszketek, később forróság járja át a testem, és a félelem különös izgalommá változik. Ilyenkor buzgón könyörgök az Úrnak, hogy vessen véget a gyalázatnak, de amikor a vadember öklelése lanyhulni kezd, legnagyobb meglepetésemre csalódott leszek, mert alighogy elkezdődött, már véget is ér a szörnyű aktus. Aztán hirtelen mégis elgyengülök, úgy érzem, feneketlen, mély örvénybe hullok, miközben felettem megnyílik a menny kapuja, egyszerre zuhanok és repülök szédítő magasságban, és rádöbbenek, hogy Krisztus urunk élhetett át hasonló mámort a kereszten, amikor üdvözülten kilehelte az utolsó szót: bevégeztetett. És mindezt miért élhetem át? Mert képzeletben, megadva magam az undorító férfitest rohamának, arra gondolok, hogy áldozatommal ezrek életét mentem meg. Úgyhogy, kedves Élisabeth, ha rám hallgat, megjelöli a bét.

ÉLISABETH De nővér...

CORNUDET Bocsásson meg, Gömböc Élisabeth kisasszony, de a kedves nővérrel sürgős beszélni valóm akadt. (*suttogva*) Anyám, mélyen megérintett a szent odaadása. Lehetőséget kell adnia, hogy feltárhassam magának a bűneimet. Foglalkoznia kell velem! Vacsora után keressen fel a szobámban, és tegyen szolgálatot. Ha egy bűnössel eljut a közös üdvözülésig, az ugyanaz, mintha ezrek életét mentené meg. Nem mondhat nemet, Krisztus urunk is ezt akarná a kereszten...

FIATAL APÁCA Hallgasson! Minden szava szentséggyalázás! (*suttogva*)

Előbb Élisabeth testvérünk legyen túl a porosz tisztén, aztán majd meglátom, milyen szolgálatra vezet az úr az esti ima után.

ÖREG APÁCA Én a „C” választ javaslom, lányom. Mert a rögtön learatható dicsőségnél az Úrnak tetszőbb az örökkön örökké fennmaradó jó példa. Amint Judit megmentette a földi veszélytől a zsidókat, úgy mentette meg Mária a bűntől az egész emberiséget. Tehát Szűz Mária is Judit tettéből merített erőt, vele azonosult.

ÉLISABETH Ezt elhiszem, anyám. Arról is van némi fogalmam, mit él át esténként képzeletben a novícia. Más miatt vagyok zavarban. De hogy mondjam el, hisz én csak egyszerű, tanulatlan teremtség vagyok.

CARRÉ-LAMADON Őszintén tárd fel, lányom, mi nyomja a lelked!

ÉLISABETH Hát az, hogy rossz a kérdés.

BRÉVILLE Hogy-hogy rossz a kérdés?

ÉLISABETH Judit nem élvezhette Holofernesszel a szexet, mert nem feküdt le vele. Csak leitatta a disznót, és amikor az öntudatlan részeg lett, levágta a fejét.

Kínos csönd.

FOLLENVIE (*hangosbemondóból*) A porosz tiszt kérdezteti Élisabeth Rousset kisasszonyt, nem változtatta-e meg elhatározását?

ÉLISABETH Hagyjon már békén! Most a legizgalmasabb a játék. Azon vitatkozunk, hogy bűn-e lefeküdni az aljas betolakodókkal, ha azzal megmenthetjük embertársaink életét.

FOLLENVIE (*hangosbemondóból*) Hogy a fenébe jutott eszükbe pont ez a játék?

ÉLISABETH Na, mi az? Nincs több kérdés? Kimerültek?

CARRÉ-LAMADONNÉ Én még meg akartam kérdezni, hogy miért cserélne szívesen minden nő Cleopátrával. „A”, mert gyönyörű volt, „B”, mert minden nap tejben fürdött...

ÉLISABETH ...„C”, mert lefeküdt az összes ellenséges hadvezérrel.

CARRÉ-LAMADONNÉ Igen!

ÉLISABETH Ne aggódjanak, tudom jól, mit várnak tőlem. És elhatároztam, hogy meg is teszem: az éjszakát a porosz tiszttel töltöm. Judit lesz a példaképem: nem fekszem le a disznóval, de reggel a fejét tálcán kapják meg.

CARRÉ-LAMADON Várjon, Élisabeth, ez nem játék.

LOISEAU Biztos benne, hogy jól döntött?

BRÉVILLE A harmadik segítséget még fel sem használta...

LOISEAU-NÉ Azt sem tudja, mi a főnyeremény!

CARRÉ-LAMADON (*suttogva*) Ennek fele sem tréfa. Ha kárt tesz a tisztben, nekünk annyi.

LOISEAU Jelenteni kéne. Ha időben kiderül, Gömböcöt falhoz állítják ugyan, de a nagyobb bajt elkerülhetjük.

7. jelenet

Másnap hajnalban az udvaron.

FOLLENVIE Nos, hölgyeim, uraim, hogy telt az utolsó éjszakájuk Totes-ban?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Ha tudnám, hogy csak Totes-ban volt az utolsó, nem is panaszkodnék.

LOISEAU Ne udvariaskodjon itt, Follenvie, úgysem áll jól magának! A lényegét mondja: éjszaka rendben zajlott le minden?

FOLLENVIE Sokáig igen heves zajok szűrődtek ki a tiszt úr szobájából...

CARRÉ-LAMADON Ezzel ne húzza az idegeinket, mindenki nagyon jól hallotta.

FOLLENVIE Aztán hirtelen nagy csönd lett...

BRÉVILLE Ezt is tudjuk.

FOLLENVIE És a különös, síri csend még most is tart.

LOISEAU-NÉ És mégis, meddig? Mikor fogjuk megtudni, hogy elutazhatunk-e vagy sem.

FOLLENVIE Maguk ma reggel mindenképpen elhagyják ezt az idilli világot, amit itt, Totes-ban megismerhettek.

CARRÉ-LAMADONNÉ És hová visznek minket?

FOLLENVIE Időben meg fogják tudni.

CORNUDET Beszéljünk nyíltan: elégedett a főhadnagy úr? Él egyáltalán?

FOLLENVIE Nem tudom. Megparancsolta, hogy reggel nyolc előtt senki se zavarja.

BRÉVILLE Akkor addig azt sem tudhatjuk, élünk-e vagy halunk.

LOISEAU Gyanús ez a csend. Szerintem Gömböc levágta a porosz fejét, és utána magával is végzett. Úgyhogy én, a magam részéről nem óhajtom megvárni a reggel nyolcat.

BRÉVILLE Mit akar tenni?

LOISEAU Megszököm.

CORNUDET Ebben a hóban semeddig sem jut el gyalog.

CARRÉ-LAMADONNÉ Akkor itt várjunk tétlenül, amíg kiderül a szörnyű büntett, és lemészárolnak minket?

BRÉVILLE GRÓFNÉ Mért olyan biztosak benne, hogy Gömböc levágta a tiszt fejét?

CARRÉ-LAMADON Mert a maga férje volt olyan ügyes, hogy ezt a szegény, buta lányt Judit és Holofernesz történetével traktálta.

BRÉVILLE Hol van a kocsis és a lovászfű? Kaptak valamilyen parancsot?

FOLLENVIE Ne fáradjon velük, nem tudnak semmit.

LOISEAU-NÉ Akkor most órákig itt kell toporognunk, szörnyű kételyek között?

FOLLENVIE A főhadnagy úr azt mondta, észre fogják venni, mikor indulhatnak.

LOISEAU Nem bírom ezt a tétlen csendet. Legalább osonjuk a tiszt ajtajához hallgatózni!

FOLLENVIE Katonák őrzik.

FIATAL APÁCA Este, az ima után Élisabeth testvérünk helyébe képzeltem magamat.

CARRÉ-LAMADON És csak most mondja? Meséljen már, mi történt, maga olyan ragyogóan tud képzelegni.

FIATAL APÁCA A tiszt csak éjfél után ért haza. Addig mindenre elszántan megbújtam az ágyában. Amikor jelentették neki, hogy ott vagyok, széles, elégedett vigyor ült ki az arcára. Magabiztosan közeledett felém, amint odaért, lerántotta rólam a takarót. Ott feküdtem előtte olyan pőrén, ahogy az isten megteremtett. Először csak a szemével pásztázta végig minden porcikámat. Égetett a nézése. Alig kaptam levegőt. Majd leült az ágy szélére, és...

CARRÉ-LAMADON Normális esetben nagyon érdekelne minket minden részlet, de az isten szerelmére, kivételesen nem ugorhatna a történet végére? Mi történt, amikor a lehangosabb volt a hörgés, nyuszatólás, nyikorgás?

FIATAL APÁCA A csúcsponton hirtelen elgyengültem, úgy éreztem, feneketlen, mély örvénybe hullok, miközben felettem megnyílik a menny kapuja, egyszerre zuhantam és repültem szédítő magasságban, és akkor rádöbbsentem: nincs itt a tiszt, nem is Élisabeth vagyok, hanem saját magam, egyedül fekszem a szobámban. De annyit még Élisabeth-tel együtt megéreztem, hogy ott akkor a porosz tiszttel alaposan bevégeztetett.

CARRÉ-LAMADONNÉ Bevégeztetett... És mégis, kedvesem, kicsit bővebben nem tudná kifejteni, mit ért jelen esetben azon, hogy bevégeztetett?

ÖREG APÁCA Csoda történt: én is érzem, amit a húgom éjjel megérezett! Nem gondoltam, hogy én ezt valaha is megélem. Csoda történt! Csak annyit mondhatok: bevégeztetett! Nekem is sikerült! Bevégeztetett!

FOLLENVIE (*hangosbemondóból*) A porosz tiszt azt üzeni, elfoglalhatják a helyüket a kocsiban.

MINDENKI Na végre! Sikerült! Szabadok vagyunk! Mehetünk végre! Hurrá! Éljen a megbonthatatlan porosz-francia barátság! Világ gömböcei globalizálódjatok!

Beszállnak a járműbe.

CARRÉ-LAMADON Hát ez prima. Ez nem is kocsi, hanem egy valóságos lakosztály. Álmomban sem gondoltam, hogy ilyesmi létezik.

CORNUDET Jó lenne tudni, hova visz az út...

BRÉVILLE Ugyan, Cornudet, mi lenne, ha nem akadémuskodna folyton?

BRÉVILLE GRÓFNÉ És itt teljesen egyenletes, langyos a hőmérséklet.

Növérék! Nehogy felcipeljék ide a bűdös kályháikat.

LOISEAU-NÉ Itt még a szamovár sem hiányzik.

LOISEAU Na, anyukám, jövőre, ha addig élek is, elviszlek egy ilyenén Leningrádba.

LOISEAU-NÉ Hova?

LOISEAU Nem is értem, miért mondtam. Szentpétervárt akartam...

CARRÉ-LAMADONNÉ Üljön mellém, kedves novícia. Meséljen még olyan esti ima utáni történeteket.

KOCSIS Beszállt mindenki?

MINDNYÁJAN Be-be-be.

KOCSIS Mit gondolsz, van elég lóerőnk?

LOVÁSZFIÚ Hú, bakker, naná!

KOCSIS Akkor, indulás!

FOLLENVIE (*hangosbemondóból*) Várjanak! A porosz tiszt azt üzeni...

CORNUDET Mit akar még? Megkapott mindent, nem?

FOLLENVIE (*hangosbemondóból*) ... azt üzeni, hogy valakit itt felejtettek.

Gömböc is felkapaszkodik.

CARRÉ-LAMADON Na tessék! Persze, hogy mindig vannak lemaradók, akik miatt a jóra való embereknek egyhelyben kell topogniuk.

LOISEAU Pedig már rég elindulhattunk volna.

CARRÉ-LAMADONNÉ Mégiscsak felháborító, hogy mifélek kapaszkodnak fel ide.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Kérem, ne is hozza szóba azt a nőcskét! Megtiltom!

BRÉVILLE Nyilván az utolsó pillanatig hancúrozott az ágyban, és eszébe sem jutott, hogy megvárta minket.

CORNUDET Különösen undorító, hogy képes henteregni egy porossal.

LOISEAU Én, bizony szóba sem állnék egy betolakodóval.

CARRÉ-LAMADON Én legszívesebben, történjék utána bármi, egyszerűen leszúrtam volna azt a porosz disznót.

BRÉVILLE Igaz, ami igaz, a rangom miatt nekem kellett volna kihívnom párbajra. Sebaj, majd legközelebb.

LOISEAU Vannak persze alantasabb, de szintén célravezető módszerek.

Felmerült bennem, hogy megkérdezem attól a szeméttől, mennyiért enged el minket. Megmondtam volna: mondjon egy összeget, és kicsengetem a lóvét. Hát nehogy már ne vegyem meg kilóra!

BRÉVILLE GRÓFNÉ Csodálatosak ezek a fények.

CARRÉ-LAMADONNÉ Szép ez az új világ.

LOISEAU-NÉ Mik azok a fényárban úszó csodálatos épületek?

BRÉVILLE Plázák.

LOISEAU-NÉ Nahát!?

LOISEAU Ott kaphatók a *szoferek*.

CORNUDET Meg a finom sör, rekeszszámra.

CARRÉ-LAMADON De jó, hogy mozizhatunk is! Csak ez az egy film van? Mindjárt vége!

BRÉVILLE Majd beteszünk másikat.

CARRÉ-LAMADON Tényleg van?

CORNUDET Tucatjával. Láttam a lovászfíúnál egy bőröndöt tele dévédével. És azt is mondta, hogy torrentezni is lehet, mert prima az internet.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Imádom az akciófilmeket.

CARRÉ-LAMADONNÉ Tudom, nem illik bevallani, de én néha szívesen megnézek egy-egy szexfilmet is.

CARRÉ-LAMADON Azt majd éjszaka kettesben, drágám, hátha beindulok én is.

LOISEAU-NÉ Ha bevált, adják már kölcsön nekünk is.

CORNUDET Van ám szadomazo, szex-horror és pedofília is. Kisfiúk, kislányok, kutyák, macskák, lovak, LMBTQ...

FIATAL APÁCA Anyám, egyet megnézhetne maga is velünk. Higgye el, semmi olyan nincs benne, amiről már ne hallottunk volna.

ÖREG APÁCA Igaz is, legfeljebb meggyónjuk, ha hazaérünk.

CARRÉ-LAMADON Na, ennek vége.

LOISEAU Nem is baj, mert közben megéheztem.

BRÉVILLE Jó ötlet. A következő előtt haraphatnánk valamit.

LOISEAU-NÉ Ezt kóstolják meg! Igazi francia konyha: hideg borjúsült, mártással.

CARRÉ-LAMADON Ha nem haragszanak, én előbb a nyúlpestétommal próbálkoznék. Nem tudok ellenállni a kísértésnek, ha a barnálló vadhús fehér szalonna sávokkal van megtűzdelve, és a tálon körbe egyéb sülték is illatoznak.

BRÉVILLE Ha már szeretnünk kell a németeket, egyet bevallok: a konyhájukkal régóta ki vagyok békülve. Emlékeznek, Follenvie-né hogy szapult a poroszokat, mert mindennap disznóhúst és krumplit zabáltak? Hát, ettől az én szememben még nem rossz emberek. Nekem az egyszerű rántott karaj hasáburgonyával, kovi ubival jöhet minden mennyiségben.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Az nem is német kaja, hanem osztrák, maga számár.

CORNUDET Egykutya. A lényeg: a sör jól csúszik rá.

CARRÉ-LAMADONNÉ Nővérek! Maguk mit majszolnak ott sunyin, egymás közt?

ÖREG APÁCA Mi az egyszerű zárdai étkekhez szoktunk: egy kis fokhagymás kolbászt harapdálunk brinzás rozskenyérrrel.

LOISEAU-NÉ Mi jó van abban a barna kenyérben.

FIATAL APÁCA Kellemesen fingat.

CORNUDET Ez igen, húgom! Egyre jobban érzem: sok minden összeköt minket.

BRÉVILLE Alapítsanak elvi alapon egy keresztény-szocialista pártot!

CORNUDET Nem rossz ötlet! Egyesítenénk a perselypénzt a pártkasszával, és még a szociálisan rászorulóknak is juthatna belőle valamennyi.

FIATAL APÁCA Csak lassan a testtel! Mi szellemi apportként előbb az igét vinnénk be a vállalkozásba, anyagiakról csak akkor tárgyalnánk, ha maguk visszaadnák az ingatlanjainkat, amelyekből székházakat csináltak.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ne hogy már összevesszenek, amikor végre egy kicsit normálisan is élhetnénk.

LOISEAU Igaza van! Együnk, igyunk, érezzük jól magunkat.

LOISEAU-NÉ Én nem vagyok nagyon finnyás, meg paranoiás sem, de engem zavar, hogy az a perszóna kinézi a falatot számból (*Gömböcre mutat*).

BRÉVILLE Ugyan már! Ne törődjön vele! Különben is háttal ül neki.

LOISEAU-NÉ De a hátam közepén érzem, hogy utál, mert van mitennem.

CARRÉ-LAMADONNÉ Ő is gondoskodhatott volna magáról, de paráználkodással töltötte el az időt.

CARRÉ-LAMADON Hát ez az! Köszönje meg, hogy egyáltalán vártunk rá.

BRÉVILLE GRÓFNÉ Neki is jobb lett volna, ha lemarad. Persze megértem, hogy nem érzi jól magát köztünk, de erről nem mi tehetünk.

LOISEAU Ja. Így cselekedjen jól az ember: várunk rá, és még ő utál minket.

BRÉVILLE Tanulság: ezért nem kell bevárni a lemaradókat.

CORNUDET Még nem tudom, hogy csináljuk, de a következő állomáson megszabadulunk tőle.

CARRÉ-LAMADON Kezet rá! Ez az első dolog, Cornudet, amelyben egyetértünk.

MINDENKI Éljen, éljen! Éljen Franciaország! *(egyszerre)* Vesszenek a Gömböcök, éljen a haza! Vesszenek a Gömböcök, éljen a haza! Vesszenek a Gömböcök, éljen a haza! Vesszenek a Gömböcök, éljen a... *(hirtelen elhallgatnak, majd rázendítenek a La Marseillaise-re):* Allons! Enfants de la Patrie! Le jour de gloire est arrivé! Contre nous de la tyrannie, L'étendard sanglant est levé...

Vége